ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ
ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΡΧΕΙΟΥ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ
ΔΩΡΕΑ Καλ. Χατζή
ΗΜΕΡΟΜ. 20.8.85
ΑΡΙΘ. 58340

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΣΑΒΒΑΤΟ 20 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ | ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΝΕΩΝ | ΕΠΙ ΤΗΣ ΥΛΗΣ: Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ | ΓΡΑΦΕΙΑ: Σουλίου 12

Έτος Α' Ἀριθ. Φύλλου 4 | Τιμὴ Φύλλου Δραχ. 2

Ο ΠΕΡΣΗΣ ΠΟΙΗΤΗΣ ΦΕΡΔΟΥΣΗΣ

(Διάλεξη Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗ στὴν Λέσχη Ἰωαννίνων, τὴν 8ην Μαΐου 1936)

2ον

Τέλος, ἀναγκάστηκε νὰ ὑποχωρήσῃ στὴν ἀξίωσιτοῦ Λαοῦ, ποῦ βοοῦσε, καὶ συγκατατέθηκε, νὰ τὸν θάψῃ, ὡς ἀληθινὸν Μουσουλμᾶνον.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ὁ Σουλτὰν Μαχμοὺντ εἶχεν ἀναγνωρίσει τὴν ἀδικία, ποῦχε κάνει στὸν ποιητῆ, καὶ τῶστειλε, στὸ χωριὸ του, τὰ χρήματα, ποῦ τοῦ χρωστοῦσε μαζὺ μὲ μιὰ αἴτησι συγγνώμης, ἀλλ' ὅπως συμβαίνει συχνὰ ἡ τιμὴ αὐτὴ εἶχει φθάσει πολὺ ἀργὰ κι' ἀντὶ τοῦ Φερντουσῆ βρῆκε μόνον τὸν νεκρὸ του κι' ἕναν ἀνηγμένον τάφον μέσα στὸ περιβόλι του, καὶ τὴν στιγμὴ, ποῦ σταματοῦσαν φορτωμένες οἱ σουλτανικὲς καμῆλες σέ μιὰ θύρα τῆς Θοῦς, ἔβγαινε ἡ νεκρικὴ πομπὴ τοῦ Φερντουσῆ, ἀπὸ μι' ἄλλη θύρα! Ἔφεραν τότε τὰ σουλτανικὰ δῶρα στὴν κόρη τοῦ Ποιητῆ, ἡ ὁποία ἀντάξια τοῦ πατρὸς της δὲν θέλησε νὰ τὰ δεχθῇ λέγοντας:

«Ἔχω ὅ,τι μοῦ χρειάζεται,γιὰ τὴν ζωὴ μου καὶ δὲν θέλω πλούτη.»

Ἀλλ' ὁ ποιητὴς εἶχε καὶ μιὰ ἀδερφὴ, ἡ ὁποία θυμήθηκε τὸν αἰώνιον πόθο τοῦ ἀδερφοῦ της:νὰ χτίσῃ στὸν ποταμὸν ἕναν ὑδατοφράκτη καὶ νὰ εὐεργετήσῃ ἔτσι τὸν τόπο του. Δέχτηκε λοιπὸν, τὰ χρήματα αὐτὰ ἡ ἀδερφὴ του, κι' ἔγεινε τότε ὁ ὑδατοφράκτης πραγματικότητα,ὅταν ὅμως εἶχε πεθάνει ἡ μέγάλη καρδιὰ ποῦ τὸν εἶχε ὀνειρευτῆ!

Ὁ θαυμασμὸς τῶν μεταγενεστέρων ἔπλεξε, γύρα ἀπὸ τὴν ζωὴν τοῦ μεγάλου τούτου ποιητῆ συγκινητικοὺς κι' ὡραίους θρύλους.

«Ὁ θάνατος, ὅπως εἶχε γράψει ὁ Ποιητής, εἶχε βάλει ἕνα μαῦρο κράνος στὸ κεφάλι του, κι' οἱ φίλοι του δὲν θὰ τὸν ἔβλεπαν πλειά, παρὰ ὡς ὄνειρο.»

Ὁ Φερντουσῆς, εἶναι ὁ ἐξοχώτερος ἀντιπρόσωπος τῆς Περσικῆς Σκέψης.Ἡ ἐποποιΐα του, ὁ Σιαχ—Νομές του εἶναι ὁλόκληρος θησαυρὸς τῶν ἡρωϊκῶν παραδόσεων τῆς Μεσοποταμίας, εἶναι τὸ πρῶτον καὶ τὸ θαυμαστότερο μνημεῖο τῆς Περσικῆς φιλολογίας. Στὸ ἔργο του αὐτὸ ὁ Φερντουσῆς, παρουσιάζει τόσην δύναμη καὶ τόσον πλοῦτο φαντασίας ὥστε νὰ κατατάσσεται ἐπάξια μεταξὺ τῶν πλέον μεγαλοφυῶν ποιητῶν ὅλου τοῦ κόσμου.

Οἱ ἐλάχιστες βιογραφικὲς πληροφορίες, ποῦ ὑπάρχουν γιὰ τὸν Φερντουσῆ, εἶναι ὅτι εἶχε ζήσει πολλὰ ἔτη, ὅτι εἶταν νυμφευμένος, ὅτι εἶχεν ἀποχτήσει ἕναν υἱόν, τὸν ὁποῖον ἔχασε πρόωρα, καὶ μιὰ κόρη, ἡ ὁποία τὸν περιέθαλψε στὲς τελευταῖες ἡμέρες τῆς ζωῆς του.

Σέ ἡλικία σαράντα ἐτῶν ἄρχισε νὰ γράφῃ τὴν ἱστορία τῆς πατρίδας του ἀπὸ τοὺς μυθολογικοὺς χρόνους, ὡς τὴν ἡμέρα ποῦ τὴν κατέκτησαν οἱ Ἄραβες.

Ἀπὸ τοὺς ἑκατὸν εἴκοσι χιλιάδες στίχους, ποῦ ἀποτελοῦν τὸν ΣιαχΝαμέ, μέρος ἀναφέρεται στὴν μυθικὴν ἐποχὴν τῆς Περσίας, ὅπως εἴπαμε παραπάνω. Ἐκεῖ ὅμως, ποῦ φτάνει στὴν τελειότητα εἶναι ὅταν ἀφηγιέται τὲς παλαιὲς λαϊκὲς παραδόσεις τῆς Πατρίδας του. Ἡ ἐποποιΐα του εἶναι ἕνας ἐνθουσιώδης ὕμνος γιὰ τὸΠερσικὸ Ἔθνος. Μὲ τὸ θαυμάσιο αὐτὸ ποίημά του, ὁ Φερντουσῆς ὑπῆρξεν ὁ κύριος δημιουργὸς τῆς νέας περσικῆς γλώσσας κι' ὁ ἀφυπνιστὴς τοῦ ἐθνικοῦ αἰσθήματος ποῦχεν ἀπονεκρώσει ἡ ἀραβικὴ κατάκτηση.

Ἡ σκληρὴ καὶ σκοτεινὴ θρησκεία, ποῦ εἶχαν φέρει στὴν Περσία οἱ Ἄραβες ὡς κυρίαρχοί της, ἀπὸ τὴν ἔρημο μεταβάλθηκε σὲ περσικὸν Ἰσλαμισμόν, χάρις στὴν μεγαλόπνοη ἔμπνευση τοῦ Φερντουσῆ, γεμάτον τρυφερότητα ἐπιείκειαν καὶ μυστήριο. Τὰ δόγματα τοῦ Μωάμεθ ἀνεβαφτίστηκαν μέσα στὲς δροσερὲς καὶ γόνιμες πηγὲς τοῦ Ζωροάστρη καὶ Πλάτωνα.

Ἐνόσῳ ζοῦσε ὁ Φερντουσῆς οἱ ἐχτροί του τὸν κατηγοροῦσαν ὡς αἱρετικόν, ἀλλὰ μετὰ θάνατόν του ὁλόκληρες γενεὲς τὸν σέβονται ὡς ἅγιον καὶ πηγαίνουν καὶ προσκυνοῦν στὸν τάφον του. Καὶ πραγματικῶς εἶναι ἅγιος αὐτὸς ὁ Ποιητής, ὁ ὁποῖος ὕμνησεν σ' ἀθάνατους στίχους τὴν δημιουργίαν τοῦ Σύμπαντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου, κι' ὁ ὁποῖος ἀπέναντι ὅλων τῶν πλασμάτων τοῦ Κόσμου αἰστάνονταν ἀπέραντην ἀγάπην, ὥστε νὰ γράψῃ:

«Μὴν κάνῃς κακὸ σ' ἕνα μυρμήγκι, ποῦ σέρνει ἕνα σπυρὶ σιτάρι,γιατὶ αὐτὸ τὸ μυρμήγκι ἔχει ζωὴ κι' ἡ ζωὴ εἶναι τόσο γλυκειά.»

Μεταξὺ τῶν Περσῶν Βασιλέων, ποῦ ἀναφέρονται στὸ Σιαχ Νομὲ τοῦ Φερντουσῆ, συγκαταλέγεται κι' ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, γιατὶ ὁ Ἀλέξαντρος θεωρεῖται Πέρσης ἀπὸ πατέρα καὶ μόνον ἀπὸ μητέρα Ἕλληνας.

Τὸ ἔπος «ΣισχΝαμὲς» τοῦ Φερντουσῆ εἶναι μιὰ ἔμμετρη ἱστορία, κατὰ τὸ πλεῖστον φανταστικὴ, διηγεῖται τὰ κατορθώματα τῶν Βασιλέων, τῶν παλαιῶν Περσικῶν Δυναστειῶν τῆς προϊσλαμικῆς ἐποχῆς, δηλαδή, μετὰ τὸν θάνατον τοῦ τελευταίου Σασσανίδη, Σιάχη—Βασιλέα τῆς Περσίας Γιαζνταγκίρντ, στὰ 651 μ. Χ.

Στὴν σειρὰ τῶν βασιλέων τῆς Περσίας, ὁ Σικαντάρ, ἤτοι ὁ Ἀλέξαντρος, ἔρχεται μετὰ τὸν Ντάρα, ἤτοι τὸν Δαρεῖον, τελευταῖον βασιλέα τῆς Δυναστείας τῶν Καϊάν, ἤτοι τῶν Ἀρχαιμενιδῶν, καὶ κατὰ τὴν περσικὴ ἐκδοχὴ ἑτεροθαλῆ ἀδερφὸν τοῦ Σικαντὰρ,ἤτοι τοῦ Ἀλεξάντρου τοῦ Μεγάλου τοῦ Μακεδόνα.

Ὁ «Σιαχναμὲς», ἔργο μνημειώδικο, εἶταν γιὰ πολλοὺς αἰῶνες, ὅπως ἡ Ἰλιάδα στὴν Ἑλληνικὴ Ἀρχαιότητα, τὸ ἀγαπητὸ ἀνάγνωσμα τοῦ Περσικοῦ Λαοῦ, ὡς ἐπίσης καὶ ὅλων τῶν ἄλλων περσογλώσσων Λαῶν, τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, πῶχεν ἢ εἶχαν γιὰ φιλολογικὴ γλῶσσα τὴν Περσικοὶ ἤτοι τῶν Τούρκων,τῶν Τατάρων, τῶν Ἀφχανῶν καὶ τῶν Ἰνδῶν μουσουλμάνων.

Τὸ ποίημα τοῦτο μεταφράστηκε στὲς πλειότερες ἀσιατικὲς γλῶσσες, στὰ Ἀνατολικοτούρκικα τὸ γλωσσικὸ ἰδίωμα τῶν Λαῶν τοῦ Τουρκεστάν, στὰ Δυτικοτούρκικα, στὴν Γλῶσσαν τῶν Ὀθωμανῶν Τούρκων, στὰ Ἰνδικά, στὰ Μαλαϊκὰ καὶ στὰ Γιαβαϊκά.

Ὁ Φερντουσῆς φαίνεται πῶς ἀγνοῶντας τὰ πραγματικὰ περιστατικὰ τῆς ζωῆς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου, βυθίστηκε ἀποκλειστικὰ στὴν φανταστικὴ Ἱστορία τοῦψευδοΚαλλιστένη,ποῦ τοῦ εἶταν γνωστὴ βέβαια ἀπὸ μεταφράσες ἢ διασκευὲς ἀραβικὲς καὶ παλαιοπερσικές.

Ὁ ψευδοΚαλλιστένης αὐτὸς εἶναι κάποιος ἄγνωστος συγγραφέας, στ' ὄνομα τοῦ ὁποίου φέρεται μιὰ φανταστικὴ ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου, ἡ ὁποία ἀφοῦ μεταφράστηκε σὲ πολλὲς γλῶσσες ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν, ἀπετέλεσε τὴν πηγὴν τῶν μύθων τῶν διαφόρων Λαῶν, γύρα ἀπὸ τὸν βίον τοῦ Μεγάλου Μακεδόνα. Ὡς συγγραφέας τῆς ψεύτικης αὐτῆς Ἱστορίας ἐφέρονταν ψευδῶς ὁ ἱστορικὸς τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάν-

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ"

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΣΥΝΔΡΟΜΑΙ

Ἐσωτερικοῦ Δραχ. 50
Ἐξωτερικοῦ δολ. 3

Χρηματικὰ ἐμβάσματα:
ΓΙΩΡΓΟΝ ΧΗΤΑΝ «Ἠπειρωτικὰ Φύλλα» Ἰωάννινα

Τὸ περιοδικὸ εἰς κανένα δὲν ἀποστέλλεται δωρεὰν

Διευθυντὴς Τυπογραφείου
ΘΩΜΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ Γούδα 6

τρου Καλλιστένης, ἀνεψιὸς τοῦ Ἀριστοτέλη, Ὀλύνθιος, (360—328), ποὺ συνώδευσε στὴν Ἀσίαν τὸν Μέγαν Ἀλέξαντρον καὶ ἔγραψε τὰ «Ἑλληνικὰ» τῶν ὁποίων σώζονται ἀποσπάσματα καὶ τὲς «Ἀλεξάντρου πράξες» Αὐτὸν ὁ Ἀλέξαντρος κατηγορούμενον γιὰ συνωμοσίαν ἐναντίον τῆς ζωῆς του, τὸν ἐφόνευσε.

Ὁ Φερντουσῆς, θέλοντας νὰ κολακεύσῃ τοὺς Πέρσες ἔκρινε καλὰ νὰ τροποποιήσῃ σὲ ὡρισμένα σημεῖα τὴν παραδομένη ἱστορία τοῦ Μεγάλου Μακεδόνα κατακτητῆ. Ἔτσι π. χ. τοῦ ἀλλάζει ἐθνικότητα καὶ τὸν κάνει ἀπὸ πατέρα Πέρση κι' Ἑλληνίδα μητέρα.

Ἰδοὺ πῶς ἀντιστορεῖ ὅ Φερντουσῆς τὰ περιστατικὰ τῆς γέννησης τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου.

«Ὁ Βασιλέας τῆς Περσίας, Νταράμπ, ἤτοι, Δαρεῖος ὁ πρεσβύτερος, ἀφοῦ ἐπολέμησε κι' ἐνίκησε τὸν Αὐτοκράτορα τοῦ Ρούμ, ἤτοι τοῦ Βυζαντίου, Φαϊλάκους,ἤτοι τὸν Φίλιππον, τὸν ὑποχρέωσε νὰ τοῦ δώσῃ γυναῖκα τὴν κόρη τοῦ Ναχήντ, ἤτοι τὴν Ἀφροδίτην, κι' ἀπάνω σ' αὐτὸ νὰ τοῦ πληρώνῃ καὶ φόρον ὑποτελείας χίλια χρυσὰ αὐγὰ τὸν χρόνο. Ἡ Ναχὴντ ὅμως ἔπασχε, εἶχε τὸ ἐλάττωμα νὰ βρωμᾷ τὸ στόμα της, κι'ἀναγκάστηκε ὁ Νταράμπ, ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρό, ὡς μὴ μπορῶντας νὸ τὴνὑποφέρῃ,νὰ τὴν χωρίσῃ καὶ νὰ τὴν στείλῃ πίσω στὸν πατέρα της. Ἡ Νταχὴντ εἶταν τότε ἔγκυα κι' ὕστερα ἀπὸ λίγον καιρὸ γένησε ἀγόρι.

»Τὸ ἀγόρι αὐτὸ ὀνομάστηκε Σκαντάρ, Τ' ὄνομα αὐτὸ τὸ παράγουν οἱ Πέρσες, κατὰ τρόπον ἐντελῶς φανταστικὸν, ἀπὸ τὸ «σανταροῦς» (σανταράχη, ἀρωματικὴ οὐσία)ποὺ μεταχειρίζονταν δῆθεν ἡ μητέρα τοῦ Ναχὴντ, γιὰ νὰ γιατρευτῆ ἀπὸ τὴν κακοσμία τῆς ἀναπνοῆς της.

»Ὕστερα ὁ Νταράμπ ξαναπῆρε ἄλλη γυναῖκα, Περσίδα, κι' ἀπόχτησε ἀπ' αὐτὴν δεύτερο παιδί του, τὸν Ντάρα, ἤτοι τὸν Δαρεῖο.»

Ἔτσι μὲ τὴν παραποίησῃ τούτου, ποὺ κάνει ὁ Φερντουσῆς, ὁ Ἀλέξαντρος μας γένεται μηλάδερφος τοῦ μελλοντικοῦ του ἀντιπάλου, τοῦ Δαρείου, καὶ Κοδομανοῦ.

«Ὅταν ἀπέθανὲ ὁ Φαϊλακοὺς—Φίλιππος, τὸν διαδέχτηκε στὸν θρόνο τοῦ Ρούμ, ἤτοι τῆς Μακεδονίας—Ἑλλάδος, ὁ Σκαντάρ, ὁ ὁποῖος ἀμέσως ἀρνιέται νὰ πληρώσῃ στὸν Πέρσῃ Βασιλέα τὸν φόρον ὑποτελείας, τὰ χίλια χρυσὰ αὐγὰ τὸν χρόνο! Στοὺς ἀπεσταλμένους ποὺ τοῦχε στείλει ὁ Ντάρας, ἀπαιτῶντας τὴν πληρωμὴ τοῦ φόρου, τοῦ ἀτάντησε εἰρωνικά, ὅτι εἶχαν ψοφήσει οἱ κόττες, ποὺ τὤκαναν τὰ χρυσὰ τ' αὐγά.

»Ὕστερα ἐξεστράτευσε ἐναντίον τοῦ Ντάρα καὶ τὸν ἐνίκησε. Ὁ Ντάρας—Δαρεῖος, ἔφυγε στὸ Κιρμὰν γιὰ νὰ γλυτώσῃ, καταδιωκόμενος. Στὸν δρόμον ἐδολοφονήθηκε ἀπὸ τοὺς σύνοδούς του μεγιστᾶνες Μαχιὰρ καὶΓιανουσιάρ. Τὴν στιγμὴν, ποὺ ξεψυχοῦσε ὁ Ντάρας-Δαρεῖος, κατάφτασε ὁ Σκαντάρ, κι' ὁΝτάρας ψυχορραγῶντας τὸν παρακάλεσε νὰ προστατεύσῃ τὰ γυναικόπαιδά του τὰ πάρῃ γυναῖκά του τὴν θυγατέρα τοῦ Ρουσανὲκ,ἤτοι νὴν Ρωξάνη καὶ νὰ σεβαστῆ τοὺς ναοὺς καὶ τὴν θρησκεία τῶν Πυρολατρῶν. Ὁ Σκαντὰρ ἀνακηρύχτηκε τότε Βασιλειᾶς τῆς Περσίας, στὴν πρωτεύουσα Ἰστάχρῃ ἤτοι τὴν Περσόπολη, καὶ σύμφωνα μὲ τὴν ὕστερνῃ θέλησῃ τοῦ Ντάρα πῆρε γυναῖκά του τὴν Ρουσαντέκ.»

Ὅπως φαίνεται ὁΦερντουσῆς δὲν γνωρίζει οὔτε τὴν Μακεδονία, οὔτε τοὺς Μακεδόνες, οὔτε τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Ἕλληνας. Ἔχει ὀπ' ὄψιν του τοὺς Ρωμαιοβυζαντινοὺς Ἕλληνας τῆς ἐποχῆς του καὶ συγχέει τοὺς πολέμους τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου μὲ τοὺς πολέμους μεταξὺ Βυζαντινῶν καὶ Περσῶν, ἐπὶ Ἡρακλείου (621—629 μ. Χ.) Πρωτεύουσα τοῦ Φαϊλακοὺς ὀνομάζει τὸ Ἀμόριο τοῦ σημερινοῦ Νομοῦ Ἰκονίου, σπουδαῖο στρατιωτικὸ κέντρο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας στὰ χρόνια τῶν Βυζαντινῶν. Ὁ Φαϊλακοὺς εἶναι χριστιανὸς βασιλειᾶς, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν περιγραφὴ τῆς γαμήλιας πομπῆς τῆς Ναχὴντ.

Τὰ διάφορα περιστατικὰ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀλεξάντρου, ὅπως τὰ διηγιέται ὁ Φερντουσῆς, μποροῦν νὰ διαιρεθοῦν σὲ δυὸ κατηγορίες: τὰ μισοϊστορικά, πῶχουν ὅπωσοῦν κάποια ἱστορικὴ βάση, καὶ τὰ μυθολογικά,ποὺναι προϊόντα καθαρῆς φαντασίας.

Στὴν πρώτη κατηγορία ἀνήκουν κυρίως οἱ περιγραφὲς τῆς ἦττας καὶ τοῦ φόνου τοῦ Δαρείου, καθὼς καὶ ἡ ἐκστρατεία τοῦ Ἀλεξάντρου στὲς Ἰνδίες. Ἡ μελοδραμματικὴ σκηνὴ τοῦ θανάτου τοῦ Δαρείου εἶναι παρμένη ἀπὸ τὸν ψευδο-Καλλιστένη, ποῦ τὴν παριστάνει κᾶπως ρωμαντικώτερα ἀπ' ὅ,τι μᾶς τὴν παρουσιάζει ἡ Ἱστορία. Ἔτσι, κατὰ τὸν Πλούταρχο, ὁ Ἀλέξαντρος ἔφτασε στὸ τόπο τῆς δολοφονίας, ἀφοῦ ὁ Δαρεῖοςεἶχεν ἤδη ξεψυχήσει. Ὁ Πολύστρατος, ἕνας ἀπὸ τοὺς συντρόφους τοῦ Ἀλεξάντρου, τὸν βρῆκε τὸν Δαρεῖο μισοπεθαμένο, τῶδωκε νερὸ νὰ πιῆ, δέχτηκε τὴν ὑστερνὴ παράκλησῃ τοῦ Πέρσῃ Μονάρχῃ καὶ τὴν διαβίβασε στὸν Ἀλέξαντρο.

Δεύτερο ἡ Ρωξάνη δὲν εἶταν κόρῃ τοῦΔαρείου ἀλλ' ἑνὸς φυλάρχου τῆς Βακτρίας τοῦ Ὀξυάρτῃ.

Ἡ σκληρὴ τιμωρία τοῦ Βήσσου, τοῦ δολοφόνου τοῦ Δαρείου, εἶναι σύμφωνῃ πρὸς τὴν Ἱστορία. Ἕνα ἀπὸ τὰ θέματα, ποῦ ἀγαποῦσαν νὰ ζωγραφίζουν οἱ Πέρσες ζωγράφοι τοῦ 15ου καὶ 16ου αἰῶνα, εἶναι ἡ σκηνὴ αὐτὴ τοῦ θανάτου τοῦ Ντάρα-Δαρείου, ποῦ τόν βαστάει ὁ Σκιαντὰρ'Ἀλέξαντρος στὴτ ἀγκαλιά του. Τὴν βρίσκομε σὲ πολλὰ ἀπὸ τὰ χειρόγραφα τοῦ «Σιαχναμὲ» τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Οἱ κυριώτερες παραλλαγὲς τοῦ«Σιαχναμὲ» ἀπὸ τὸ ψευτο-Καλλιστένειο κείμενο τοῦ Μόθου εἶναι: πρῶτα τὰ σχετικὰ μὲ τὴν γέννησῃ τοῦ Ἀλεξάντρου, ποῦ ἀναφέραμε παραπάνω, δεύτερο τὸ στρατήγημά του, ποῦ μεταχειρίστηκε ὁ Ἀλέξαντρος στὴν μάχῃ τοῦ Ὑδάσπῃ, ὅταν ἐνίκησε τὸν Πῶρο, τρίτο ἡ μετάβασῃ τοῦ Ἀλεξάντρου στὴ Μέκκα γιὰ νὰ προσκυνήσῃ τὸν Κισαμπέ, καὶ τεταρτο τὸ ἀνέκδοτο τῆς μετάβασης τοῦ Ἀλεξάντρου στὴν Αὐλὴ τῆς Βασίλισσας τῆς Ἱσπανίας (Ἀνταλοῦς—Ἀνταλουσίας) Καϊταφές.

Τὸ τελευταῖο τοῦτο ἐπεισόδιο εἶναι ὡς ἑξῆς: Ὁ Σκιαντὰρ--Ἀλέξαντρος μεταβαίνει στὴν Ἱσπανία γιὰν' ἀπαιτήσῃ ἀπὸ τὴν Καϊταφὲ τὴν πληρωμὴ φόρου ὑποτελείας, ὁ ἴδιος ὅμως ἀποκρύπτει τὴν ταυτότητά του, καὶ παρουσιάζεται ὡς πρέσβυς. Ἀλλ' ἡ Καϊταφὲ τὸν ἀναγνωρίζει, ἀπὸ κάποια εἰκόνα του καὶ τὸν ἀναγκάζει νὰ παραιτηθῆ ἀπὸ τὴν ἀπαίτησή του.

Τὸ ἴδιον ἀνέκδοτον βρίσκομε καὶ στὸν Ψευτοκαλλιστένῃ, μὲ τὴν διαφορὰ πῶς ἐκεῖ ἡ Καϊταφὲ ὀνομάζεται Κανδάκῃ, Βασίλισσα τῆς Μερόης (Νουβίας), ὁ δὲ Ἀλέξανδρος παρουσιάζεται ὡς Ἀντίγονος, ἕνας ἀπὸ τοὺς στρατηγούς του.

Μετὰ τὸν Φερντουσῆ, ἄλλοςΠέρσης ποιητής, ἐπίσης, πολὺ γνωστός, ὁ Νιζαμῆς, ἔγραψε στὸν 13ον αἰῶνα, ἕνα «ἔπος τοῦ Ἀλεξάντρου» τὸν «Σικανταρναμᾶ». Τὸ ποίημα τοῦτο περιέχεται σὲ μιὰ συλλογὴ ἀπὸ πέντε ἔμμετρα μυθιστορήματα, τὰ «Χασμέ», ἤτοι τὰ«πέντε Διηγήματα».

Ὁ «Σικανταρναμᾶς» διαιρεῖται σὲ δύο μέρη: τὸ πρῶτο τιτλοφορίεται «Ὁ Σικανταρναμᾶς—μπαρρᾶ» δηλ. «Ἔπος τοῦ Ἀλεξάνδρου κατὰ ξηράν», διηγιέται τὴν γέννησῃ τοῦ Ἀλεξάνδρου, τοὺς πολέμους του μὲ τοὺς Πέρσες, τοὺς Ἰνδοὺς, τοὺς Ἄραβες καὶ τοὺς Ρώσσους,

ΤΟ ΣΤΕΡΝΟ ΜΟΥ

Ὅταν κατέβουμε στὴ σκάλα τὶ θὰ ποῦμε
στοὺς ἴσκιους ποῦ θὰ μᾶς ὑποδεχτοῦνε
αὐστηροί, γνώριμοι, ἀόριστοι φίλοι
μ' ἕνα χαμόγελο στ' ἀνύπαρκτά τους χείλη.

Τουλάχιστον δωπέρα εἴμεθα μόνοι,
περνᾶ ἡ μέρα μας, ἡ ἄλλη ξημερώνει,
καὶ μὲς τὰ μάτια μας διατηροῦμε ἀκόμα
κάτι ποὺ δίνει στὰ πράγματα τὸ χρῶμα.

Ἀλλὰ ἐκεῖ πέρα τί νὰ ποῦμε, ποῦ νὰ πᾶμε;
ἀναγκαστικὰ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον θὰ κοιτᾶμε,
μὲ κομένα τὰ χέρια στοὺς ἐγκῶνες,
ἀσάλευτοι σὰν πρόσωπα σὲ εἰκόνες.

Ἂν ἔρθῃ κανεὶς τὴν πλάκα μας νὰ κτυπήσῃ
θὰ φαντάζεται πῶς ἔχουμε ζῆσει.
Ἂν πάρῃ ἕνα τριαντάφυλλο ἢ ἀφίσει χάμου.
τὸ τριαντάφυλλο θάνοι τῆς ἄμμου.

Κι' ἂν ποτὲ στὰ νύχια μας ἀνασυκωθοῦμε
τὶς βίλλες τοῦ Παυσίλυπου θὰ ἰδοῦμε,
Κύριε, Κύριε καὶ τὸ τερραὶν τοῦ Παραδείσου
ὅπου θὰ παίζουν cricket οἱ ὀπαδοί σου.

Τελευταῖον κι' ἀνέκδοτον

† Κ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

Τὰ «Ἡ. Φ.» εἶνοι ὑπερήφανα γιατὶ ἔτυχε σ' αὐτὰ νὰ παρουσιάσουν τὸ ἀνέκδοτο αὐτὸ ποίημα τοῦ τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Πρέβιζας κι' ὅπως ὑποσημειώνει ὁ ποιητὴς στὸ χειρόγραφό του, τὸ τελευταῖο.

καὶ τὸ ταξίδι του στὴν Γῆ τοῦ Σκότους γιὰ νὰ βρῆ καὶ τὰ πιῆ τὸ «Ἀθάνατο Νερὸ» τὴν πηγὴ τῆς Ἀθανασίας.

Τὸ δεύτερο μέρος τοῦ «Σικανταρναμὲ Μπαχρῆ», δηλ. «Ἔπος τοῦ -Ἀλεξάνδρου κατὰ τὴν θάλασσαν» διηγιέται τὰ διάφορα ταξίδια τοῦ Ἀλεξάνδρου στὴν Αἴγυπτο στὴν Παλαιστίνη, στὴν Ἱσπανία, στὲς Πηγὲς τοῦ Νείλου, στὰ μέρη τῆς Κίνας καὶ στὴν Σιβηρία Κύριο θέμα τοῦ βιβλίου τούτου εἶναι οἱ σχέσες τοῦ Ἀλεξάντρου μὲ τοὺς φιλοσόφους τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας Ἀριστοτέλην, Πλάτωνα,Σωκράτην καὶ Ἀπολλώνιον,τὸν Τυανέα, καὶ ἡ θεία του ἀποστολή.

Ὁ Νιζαμῆς στὸ βιβλίο τοῦτο δίνει καὶ μιὰ πολὺ περίεργη ἐξήγησῃ τοῦ ἐπιθέτου τοῦ Ἀλέξαντρου «Ζουλ—Καρνεῖν» (ἤτοι Διπλοκέρατος) ποῦ δίνεται στὸν Ἀλέξαντρο, ἀπὸ τὸν Μωάμεθ στὸ Κοράνι λέει, πῶς τὸ παρατσούκλι τοῦτο δόθηκε στὸν Ἀλέξαντρο ἀπὸ τὸν Μωάμεθ, γιατ' εἶχε πολὺ μεγάλα αὐτιά, ποῦ προεξεῖχαν σᾶν κέρατα κι' ἐπαναλαμβάνει, σᾶν νὰ ἐπρόκειτο γιὰ τὸν ἀρχαῖο μῦθο τοῦ Μίδα, καὶ τοῦ κουρέα. Ὁ Κουρέας, ποῦ μοναχὰ αὐτὸς γνωρίζει τοῦ Βασιλέα τὸ μυστικό, πῆγε καὶ τὸ εἶπε μέσα σ' ἕνα πηγάδι, γύρα ὅμως ἀπὸ τὸ πηγάδι φύτρωναν καλάμια, ποῦ ἔλεγαν μὲ τὸ κάθε φύσημα τοῦ ἀέρα:

«Ὁ Βασιλειᾶς Ἀλέξαντρος ἔχει μεγάλα αὐτιά.»

Ἔτσι, ἔγεινε γνωστὸ τὸ πράγμα, κι' ὁ Ἀλέξαντρος, φιλοσοφῶντας ἀπάνω στὸ πάθημά του, ἀνεγνώριζε τὴν μεγάλη ἀλήθεια, ὅτι τίποτε δὲν μένει μυστικὸ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο.

Ὁ Νιζαμῆς, ὅπως τὸ λέγει ὁ ἴδιος στὸ ποίημά του, ἐχρησιμοποίησε πολλὲς καὶ διάφορες πηγές,παλαιοπερσικές, Ἑλληνικὲς κι' Ἑβραϊκές, μὲ σκοπὸ νὰ συμπληρώσῃ τὴν παλιότερῃ διήγησῃ τοῦ Φερντουσῆ.

Στὸ δεύτερο μέρος ὁ «Σικανταρναμὰς Μπαχρῆ» δηλ. τὸ «Ἔπος τοῦ Ἀλεξάντρου κατὰ θάλασσαν». Ὁ Ἀλέξαντρος παρουσιάζεται πλειότερο σᾶν φιλόσοφος καὶ προφήτης παρὰ σᾶν κατακτητῆς. Συναναστρέφεται τοὺς Ἑφτὰ σοφοὺς τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδας, ὅπου κατέχουν τὴν σπουδαιότερῃ θέσῃ. Ὁ Πλάτωνας (Ἀφλατοῦν), ὁ Σωκράτης κι' ὁ Ἀπολλώνιος (Μπελινᾶς).

Ὁ Ἀλέξαντρος ἔχει μιὰ θεία ἀποστολή. Ταξιδεύει ἀκατάπαυστα σ' ὅλον τὸν κόσμο παραγγελμένος ἀπὸ τὸν Θεό, νὰ συστήσῃ στοὺς ἀνθρώπους νὰ μετανοήσουν γιὰ τὲς ἁμαρτίες τους. Πρῶτα πηγαίνει στὴν Αἴγυπτο καὶ στὴν Παλαιστίνη, ἀπέκει ἐκινᾶει μέσον τῆς Βορείας Ἀφρικῆς γιὰ τὴν Δύσῃ καὶ φτάνει ὡς τὴν Ἱσπανία καὶ τὲς ὄχτες τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ. Στὸν γύρισμό του τραβᾶει νοτιώτερα κι' ἀνακαλύπτει τὲς πηγὲς τοῦ Νείλου. Συνεχίζει ὕστερα τὸ ταξίδι ἀνατολικὰ καὶ πηγαίνει κατὰ σειρὰν στὲς Ἰνδίες καὶ στὴν Κίνα. Τελευταῖο ἐπισκέφτεται τὲς χῶρες τοῦ Βορρᾶ καὶ φτάνει στὴν Γῆ τῶν Μακάρων, ποῦ κατοικιέται ἀπὸ μιὰ φυλὴ ἀνθρώπων ἀγνῶν κι' ἀθῶων.

Βλέπει κανεὶς πῶς ὁ Νιζαμῆς ἐχρησιμοποίησε ὄχι μοναχὰ τὰ προγενέστερα ἔργα του, πῶχουν νὰ κάνουν μὲ τὴν μυθικὴ ζωὴ τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάντρου, ὅπως τὸ μυθιστόρημα τοῦ ψευτο-Καλλιστένῃ, καὶ τὸν «Σιαχναμὲ», ἀλλὰ καὶ πολλὰ ἄλλα συγγράμματα, πιθανῶς Ἀραβικὰ ἢ Ἀραβικὲς μεταφράσες Ἑλληνικῶν Ἔργων, ποῦ περιέγραφαν συχνὰ μὲ τρόπο, ποῦ διέστρεφεν ἐντελῶς τὴν ἱστορία, τὴν ζωὴ καὶ τὴν διδαχὴ τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων φιλοσόφων καὶ ἰδίως τοῦ Πλάτωνα, τοῦ Ἀριστοτέλη καὶ τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέα, ὡς καὶ περιγραφὲς Ἀράβων περιηγητῶν γιὰ τὰ ἀξιοπερίεργα τῶν Ἰνδιῶν τῆς Κίνας κι' ἄλλων πολλῶν ἀπεμακρυσμένων Χωρῶν.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Η ΒΡΑΔΥΝΗ ΜΟΥ ΑΝΙΑ

Ἡ βραδυνή μου ἀνία μ' ἔχει ἀποστείλει
καθὼς περίτρομο φθίνει το φῶς
νὰ τρέξω στὶς πεδιάδες σιωπηλὸς
ποὺ μάδησε ἡ βροχὴ τὸ χαμομῆλι.

Νὰ τρέξω, νὰ αἰσθανθῶ τό μάδημά του
κι' ἡ ἀνάγλυφη στὸν πόνο μου ψυχὴ
στοῦ δωματίου τὰ σκότη μοναχὴ
θὰ νοιώθῃ νὰ στενεύουν τὰ δεσμά του.

Μὲ ὕπουλον ἄγγιγμα μὲ ψύχρανε ἡ κουρτίνα
κι' ὑψώθηκε ἡ ἀγωνία—σταχτὶ πουλὶ
στὴν ἠρεμία τῆς νύχτας τὴ θολὴ
ποὺ ἀκοῦς, λές, τὴν ἀναπνοῆ ἀπ' τὰ κρῖνα.

Ἂν ἔρχονταν ἀπόψε ὁ θάνατός μου
θὰ τοῦ ἄνοιγα τὴ νεανικὴ ἀγκαλιά.
Γιὰ τ' ἄλλα, ἂν θἄκλαισ, κι' ἡ πικρὴ μιλιὰ
κι' ὁ παιδεμένος, σταθερὸς λυγμός μου!

Μ. Χ. ΓΑΚΗΣ

ΠΑΛΗΟΙ ΣΚΟΠΟΙ

Τὶ ἔχεις πιὰ καὶ σώπασες ἀραχνιασμένη Λύρα;
Ποιᾶς λύπης σύγνεφο βαρὺ σοῦ σκέπασε τοὺς τόνους;
Τὶ ἔπαθες κι' ἀπόμεινες γιὰ κάθε τόνο στεῖρα;
Πές μου γιατὶ δὲ τραγουδᾶς παληοὺς καϊμοὺς καὶ πόνους;

Βουβάθηκες! Πῶς φαίνεσαι θλιμμένη, κουρασμένη!
Νοιώθω βαθειὰ μὲς στῆς ψυχῆς τὸ σκοτεινὸ βυθό
Κάποιο συντρίμμι, μιὰν σκιὰ ποὺ σὰν νὰ πρεμένει
Ν' ἀκούσει κάποιο σου παληό ποὺ ἔπαιζες σκοπό.

Μὴν εἶναι τάχα ἡΜοῦσα σου, ἄλλο τ'ἀγνὸ λουλούδι
Ποὺ ξάνοιγε στὶς νότες σου-μιὰ ἄδολη χαρὰ
Καὶ σὺ τὴν ἐσυντύχαινες μ' ἕνα γλυκὸ τραγοῦδι;
Ἂν εἶν' αὐτή, τραγοῦδα της ἀκόμα μιὰ φορά!

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΚΛΑΒΕΝΙΤΗΣ

ΓΙΩΣΕΦ ΕΛΙΓΙΑ

ΑΣΜΑ ΑΣΜΑΤΩΝ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ ΑΠ' ΤΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ

(Συνέχεια ἀπ' τὸ προηγούμενο)

ΑΣΜΑ Η' Κ. Δ. 13—Ε' 1

Κλειδωμένο εἶναι περβόλι
Ἡ νυφούλα μου, ἀδερφούλα,
κλειδωμένο ἕνα περβόλι
μὲ μιὰ κρήνη σφαλιστή.
Ἕνας κῆπος μὲ ροδιὲς
καὶ μὲ ζουμεροὺς καρποὺς
φυτεμένοι κύτροι, νάρδοι
κύπροι, νάρδοι καὶ σαφράνη
κανέλα καὶ κινάμωμο
κι' ὅλα τὰ φυτόδεντρα
ἀπὸ τὰ μυρωδικὰ
σμύρνα μαζὺ κι' ἀλόη,
Κι' ὅλα τὰ μυριστικὰ.
Μιὰ βρυσούλα περβολιοῦ
μιὰ βρυσούλα ποὺ ἀναβλύζει
καὶ σταλάζει ἀπ' τοῦ Λιβάνου
τὶς κορφὲς
Ξόπνα βορριὰ
τρέξε νοτιὰ
στὸν κῆπο μου φυσῆξτε
νὰ σκορπιστοῦν τὰ μύρα του.
«...Νἀρθῇ ὁ καλός μου στὸ περβόλι του
καὶ νὰ γευτῇ γλυκοὺς καρπούς.»
—Νά, ἤρθα στὸ περβόλι μου, ὦ νυφούλα μου ἀδερ-
κι' ἔδρεψα τὰ σμύρνα μου καὶ τὰ μυρωδικὰ [φούλα
Νά,γεύομαι τὸ μέλι μου μὲ τὴν κερύθρα ἀντάμα
Νά, πίνω τὸ κρασάκι μου μὲ τὸ γάλα ἀντάμα
Φάτε, πιέτε, ἀγαπημένοι
καὶ μεθύστε, ερωτευμένοι.

ΑΣΜΑ Θ. Κ. Ε' 2—ΣΤ' 3

Ἐγὼ εἶμουν κοιμισμένος κι' ἡ καρδιά μου εἶταν ξύ-
Νά,γροικιέτσι τοῦ καλοῦ μου ἡ φωνή·Χτυπάει [πνια.
«Ἄνοιξέ μου ἐσὺ ἀδερφούλα, φιλενάδα μου καλὴ
ὄμορφὴ μου περιστέρα
τὸ κεφάλι μου δροσόλουστο
τὰ μαλλιά μου εἶναι βρεγμένα ἀπ' τίς στάλες τοῦ βρα
[δυοῦ».

—Μὰ ἔχω πουκάμισο βγαλμένο
Πῶς νά τὸ ξαναφορέσω;
Μὰ ἔχω τὰ ποδάρια μου πλυμμένα
Πῶς νὰ τὰ ξαναλερώσω;

Ἄπλωσε ὁ καλός μου τὸ χεράκι
Μέσ' ἀπ' τὸ παραθυράκι
Κι' ἡ καρδιά μου πῶς γοργοχτυποῦσε!
Σηκώθηκα ν' ἀνοίξω τοῦ καλοῦ μου
Κι' ἀπὸ τὸ χέρι μου ἔσταζεν ἡ σμύρνα
Σμύρνα στολιὲς ἀπὸ τὰ δάχτυλά μου
Στῆς κλειδαρειᾶς ἀπάνω τὸ χεροῦλι.
Ἄνοιξα ἐγὼ τοῦ ἀγαπητικοῦ μου
Μὰ ἔχει φύγει ὁ ἀγαπητικός μου, πάει!
(Πῶς ἔλυωνε ἡ ψυχὴ μου ὅταν μιλοῦσε!)
Τονὲ γυρεύω—πουθενὰ δὲν τονὲ βρίσκω,
Τονὲ κράζω κανεὶς νὰ μ' ἀπολογηθῇ!

Οἱ βαρδιατόροι μ' ἠῦρανε
ποὺ γύριζαν στὴν πόλη
Μὲ χτύπησαν, μὲ πλήγωσαν
Μοῦ ρίξανε τὸν πέπλο
Οἱ φύλακες ποὺ φύλαγαν τὰ κάστρα.

Σὲ ὅρκο σᾶς βάζω, ἐσᾶς, κοπέλλες τῆς Γερουσαλὴμ,
ὅταν συναντῆτε τὸν καλό μου
τί θὰ τοῦ πῆτε;
Ἄχ πέστε του πῶς λυώνω ἀπ' τὴν ἀρρώστεια
τῆς Ἀγάπης!
—Μὰ τί ἔχει ξέχωρο ὁ καλός σου
ἀπὸ ἄλλους ἀγαπητικοὺς
κι' ἔτσι μᾶς βάζεις σ' ὅρκο;

ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΣΤΑ ΞΕΝΑ

Μ' ἔπιασε πάλι πυρετός, θολώσανε τὰ μάτια
τὰ πόδια μου λυγίσανε,πόνοι μὲ περιζώσαν
τὸ πρόσωπό μου χλώμιασε—καὶ γίνηκε κομμάτια
ἡ δύστυχη καρδούλα μου, ποὺ τόσα τὴ φημώσαν.

Κλεισμένος ὁλομόναχος στὴν παληοκαμαρά μου
ἔχω γιὰ μόνη συντροφιά, τοὺς τέσσαρες τοὺς τοίχους,
τὴν καπνισμένη λάμπα μου καὶ τ' ἄσπρα τὰ χαρτιά μου
ποὺ μὲ χαρὰ προσμένουνε νὰ τὰ γεμίσω στίχους...

Μιὰ μάνα ἔχω στὴ ζωὴ κι' αὐτὴ πολὺ μακρυά μου
Δὲν ξέρει πὼς ἀρρώστησα γιὰ νἄρθῃ νὰ μὲ γιάνῃ
κι' οἱ φίλοι ποὺ τοὺς λέν πιστοὺς δὲν ἔρχονται κοντά μου
μόνο ρωτοῦνε τοὺς γνωστούς: ὁ φίλος μας τί κάνει;

Κι' ἡ νύχτα σὰν ξαπλώνεται—ἄχ! πόσο μὲ φοβίζει
ἡ νεκρικὴ της σιωπὴ καὶ ἡ φωνὴ τοῦ Γκιώνη!...—
Τὰ μάτια μου νυστάζουνε ὁ νοῦς μου τριγυρίζει
σὲ ξένους τόπους, ἄγνωστους καὶ τὸ κορμί μου λυώνει...

Ἤρθαν καὶ τὰ μεσάνυχτα. Τὸ φῶς τῆς λάμπας σβύνει.
Μέ μιᾶς ξαπλώνεται πυκνὸ τὸ μαῦρο τὸ σκοτάδι...
Μιὰ σκέψη μένει στὸ μυαλό: καὶ τώρα τί θὰ γίνῃ!...
θὰ σηκωθῷ τἄχα ποτές ἢ πάω κατὰ τὸν Ἅδη;...

Γιάννινα 1936

ΓΙΩΡΓΟΣ ΧΗΤΑΣ

Σ' ΕΝΑ ΦΙΛΟ

Ξεψυχισμένος ἔφθασε κι' ἀποσταμένος
θρόϊσμο ἀπαλὸ—γλυκύτατος σκοπός..
Διαβάτης ἤμουν ποὺ περνοῦσα βραδυνὸς
στῆς γειτονιᾶς τὰ γκαλντιρίμια..
Κάποια σοννάτσ, ἔπαιζε τὸ πιάνο σου, παληὰ
μεθυστικιὰ κι' ἡδονικὰ γλυκειά..
Ἤταν ὅπως καὶ τότε.. Τὸ φεγγάρι ἐαρινό.
λευκὴ ἡ γειτονιά· κι' ἔπαιζες ἐσὺ τὸν ἴδιον, τὸν ἀπο-
ψινόν σκοπόν..
Ὅλα ἴδια ἤταν:.. Τὸ τοπεῖο, τὸ φεγγάρι, ἡ γειτονιά!
Μόνο:.. Μόνο ποὺ τότες εἶμαστε ἀμέριμνα καὶ ξέγνοια
στα παιδιά.

ΚΙΜ. ΒΡΑΔΥΝΟΣ

Ὁ καλός μου εἶν' ἄσπρος κι' ἄλικος
Ξέχωρος σὲ χίλιους μέσα,
τὸ κεφάλι εἶν' ἀπὸ μάλαμα
καὶ τὰ ξέχειλα μαλλιά του
μαῦρα—μαῦρα σὰ κοράκου.

Τὰ μάτια του, μάτια περιστεριῶν
ποὺ εἶναι πλάϊ σὲ κρῦες βρυσοῦλες
μεσ' τὸ γάλα εἶναι λουσμένα
κι' ἡσυχάζουν μὲσ' στὶς κόχες.

Τὰ μάγουλά του σὰν βραγιὲς ἀπὸ μυριστικὰ
σὰν παρτὲρια μὲ λουλουδια εὐωδερά
τὰ χειλάκια του σὰν ἄγρια τριαντάφυλλα
ποὺ σταλάζουν μοσκοβόλια.

Τὰ χέρια του σὰ φύλλα μάλαμά του
στολισμένα μὲ χρυσόλιθους
τὸ κορμί του ἐλεφαντένιο κομψοτέχνημα
στολισμένο μὲ ζαφύρια.

Τὰ πόδια του σὰ μαρμαροκολῶνες
ποὺ ἀκομποῦνε σὲ στηρίγματα χρυσᾶ
ἡ μορφή του μοιάζει τοῦ λιβάνου
κι' εἶναι νειὸς λεβέντης σὰν τὰ κέδρα.

Γλύκα στάει τὸ στοματάκι του
κι' ὅλος εἶναι ἐπιθυμιὲς
αὐτὸς εἶναι ὁ καλός μου
κι' αὐτὸς εἶν' ὁ διαλεχτός μου
κοπέλλες τῆς Γερουσαλήμ.

(Ἀκολουθεῖ)

ΗΠΕΙΡΩΤΑΙ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΙ

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΣΤΡΑΒΟΛΑΙΜΗΣ ΚΙ' Ο ΛΑΦΟΓΙΑΝΝΗΣ

(ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ)

Ἦταν τὸν καιρὸ τῆς κατακαϋμένης κλεφτουργιᾶς.

Σταυροπόδι κάτω ἀπ' ἕνα θεριωμένο ἔλατο ὁ καπετὰν Στραβολαίμης καὶ γύρα του βιβὰ τὰ παλληκάρια. Συντιφιασμένο τὸ μέτωπο τοῦ καπετάνιου κι' ἄγρια, μολίβι βαρειὰ, ἡ ματιὰ του, ἰσκιωμένη ἀπ' τὰ πυκνειά, ἴσια φτεροῦγες πετυλιοῦ, φρύδια του. Μαῦροι λογισμοὶ ἀναθόλωναν τὸ νοῦ του κι' ἡ ὀμιὰ τοῦ φόβου, τῆς ὑποψίας ὁ σκορπιὲς, δάγκειαν καὶ φαρμάκωναν τὴ μολλιασμένη του καρδιά· Ἡ καπετάνισσα ἔβγενε κατάμοβο τὸ στρῶμα τῆς ἀνυμπορίας καὶ τῆς λεχωνιᾶς, τρεῖς μέρες καὶ τρεῖς νύχτες ἀλάργα ἀπ' ἐδῶ, κάτω σ' ἕνα καλυβόσπιτο τῆς Κατερίνας, πέντε μέρες τώρα.

Λεχώνα! Δὲν τὴν πρόσμεναν τώρα τὴ γέννα. Θαρροῦσαν πῶς, κατὰ τὰ Χριστούγεννα ἢ τ' Ἀγ—Βασίλη θἄρχόταν, μὲ τὸ κολό, τὸ πρωτοβλάσταρο τοῦ γάμου τους. Τοῦ Βαγγελισμοῦ βάλνε στέφανα Μάρτης, Ἀπρίλης πές. Δὲ βγαίνουν οἱ μῆνες! Ποιὸς νἄχε τάχα ἀνθοτρυγήσει τὴν περίμορφη Χάϊδω πρὶν ἀπ' αὐτό; Μιὸς νἄχε κορφ λογήσει τὴν παινεμένη κόρη τοῦ πρωτοτσέλιγκα Χαιζηλάδου πρὶν ὅπ' τὸν ἄντρα της, τὸν πρωτοκλέφτη Στραβολαίμη πρὶν τρέμαν κάποι καὶ βουνό; Ποιὸς νἄχε πρω αγαδέψει τὸν ἀμάλιγο κόρφο τῆς κατάμεστης καὶ κατάγλυκειας λεβεντοπέρδικας; Ὤιχό! Καὶ τὰ μάτια τοῦ ἄγριου καπετάνιου ἄσ ρτψαν, ἂν καὶ κατεβασμένα. Κἀὶ φούσκωναν καὶ φυσοῦσαν βαρειὰ τὰ λασιά στήθεια τοῦ κλέφτη.

Κόντευε γιόμα, κι' ἀπ' τὸ πρωϊνό πούρθε στὸ λιμέρι κάποιος Κώστας Ἀγραφιώτης, ὁ δραγάτης, λέει, στὴν Κατερίνα, σταλμένος ἀπ' τὴν ὀρμασμένη καπετάνισσα, κατάκαιδα πικράθηκε ὁ καπετάνιος. Τὰ παλληκάρια, μὲ σκυφτὰ τὰ κεφάλια καὶ μαρμαρωμένα τὰ χείλη, πολέμαγαν νὰ ξεδιαλύνουν τὸ φριχό μυστικό ποὺ περίχυνε τόση λύπηση στὸ περήφανο κουρελό του. Καὶ σᾶ νὰ ξύπναγε ἀπὸ βιαρὺν ὕπνο ὁ καπετάνιος. Ἔριξε μιὰ ἤμε φωμένη ματιὰ στὸ τρωτοπαλλήκαρό του, τὸν γλυκόφωνο Λάμπη, καὶ λέει ἀργὰ καὶ μαλακά.

—Δὲ τὸ πέρνεις ψιά, ὦρέ Λάμπη!...

—Ποιό, καπετάνιε μ';

—Τὸ «Δὲ μπορῶ, μάνα μ', δὲ μπορῶ». Ξέρ' κατὰ πῦς τὸ θέλου ὄντος ἔχου μαρωμένη τὴ καρδιά μ', ὦρέ Λάμπη...

—Ἔννοια σ', καπετάνιε μ', ἔννοια σ'.

Δὲ παρξενεύτηκαν οἱ κλέφτες. Τῶξεραν. Ὁ καθένας ὄντας εἶνε σιωπεμένος ἀναζητάει λησμονέρι τοῦ πόνου του σέ κρασί γιὰ σέ γυναῖκα, στὸν πόλεμο γιὰ στὸ κυνῆγι. Ὁ καπετὰν Στραβολαίμης γύρευε γιατρειὰ τῆ, καρδιᾶς του στὸ τραγοῦδι. Μεραλῆς ἄνθρωπος, μὰ κακόφωνος: Δέν εἶχε τὴ χάρη τοῦ τραγουδιοῦ. Ὅποτε εἶχε βαρειὰ τὴν καρδιὰ του ἔβαζε ἕνα παλληκάρι νὰ τοῦ τραγουδάη. Κι' ἀπ' ὅλα, πρῶτο καὶ καλύτερο, τὸ πρωτοπαλλήκαρό του, τὸν Λάμπη.

Ὁ Λάμπης ξηροκατάπιε μιὰ δυὸ βολές, τήραξε μιὰ τὸν καπετάνιο καὶ μιὰ τοὺς συντρόφους του, ποὺ ἀναθάρρεψαν μὲ τὴ λελιὸ τοῦ καπετάνιου, κι' ἄρχισε νὰ τραγουδήη. ἀπαλὰ καὶ σιγαλόφωνα στὴν ἀρχὴ, πιό θαρρετά, δυνατώτερα κατόπι, μὰ πάντα μ' ἕνα τόνο λυπητερό, κλάμα καὶ παράπονο μαζί, ποὺ σοῦ σπάραζε τὰ σωθικά. Οἱ ἄλλοι κράταγαν ἴσο.

Στὰ πέντε ἔξη, μάνα μ', μάρμαρα, στὶς πέντε ἔξ βρυσούλες,
[δὲ μπορῶ, μάνα μ', ἄϊντε τὸ πῶ· νὰ πῶ,
[μόρ, μάνα μ', δὲ μπορῶ!..
Ἐγὼ εἶμαι κόρη, μάνα μ', ἄρρωστη, μικρὴ ἀρραβωνιασμένη,
[Δὲ μπορῶ, μάνα μ', ἄ ι ντε τὸ πῶς νὰ εἰπῶ,
[μῶρ' μάνα μ', δὲ μπορῶ.

Γιὰ βάλε τὸ χεράκι σου στὴν ὀργιρή μου τσέπη
καὶ πᾶρε τὸ χρυσὸ κλειδί καὶ σοῦρε στὴν κασέλλα,
καὶ βγάλε τὸ φουστάνι μου καὶ βγάλε τὰ φλουριά μου,
καὶ βγάλε τὸ ζουνάρι μου καὶ νιύσε με σᾶ νύφη...

Τὸ τραγοῦδι τὸ θλίβερο, ἡ τρεμοπλιασιή φωνὴ τοῦ Λάμπη κι' ἡ χαλκοπρασινη μορφὴ τοῦ καπετάνιου πῶδειχνε πῶς δὲν εἶχε ἀκόμα κατοπλαγιάσει ἡ φοιρτούνα τῆς ψυχῆς του, βάσταγαν [ἀκόμα βιβὰ καὶ πετραμένα ὁλοτρόϋρα τὰ παλληκάρια. Κι' ὅ; ἀν τέλειωσε τὸ τραγοῦδι, τὸ μοιρολόγι πές, ἄλλος ἀχός, γλυκός γλυκός, λιγερὸς καὶ καταλάγαρος, ἴδιο κελαϊδισιό νερὸ κατ' ἀρχνας,βρύσης ποὺ πέρτει ἀπὸ βράχο, ἀνέβαινε ἀπ' τὸ μπουγ ὀζι καὶ γιόμιζε μ' ὁλιζώνταρους καὶ δροσεροὺς τόνους τὸ ροιμάνι. Τὸ τραγοῦδι ἐκεῖνο θἄλεγες πῶς ἐρχότανε, δὲ ξέρω ἀπὸ πιὰ περιγελάσιρα Μοῖρα στολμένο, νὰ πικράνῃ πλιότερο τὸν χολιασμένο καπετάνιο Καὶ σᾶ νὰ ταρόχτικαν μὲ τὸ τραγοῦδι οὐδὲ οἱ κλέφτες. Νόμισαν πῶς κάποιος δαίμονας ἤρθε στὴν ἐπίσημη καὶ χολόπικρη ὥρα τῆς μεγάλης θλίψης τοῦ καπετάνιου νὰ μολέψῃ τὴ μούρη καὶ χολόπικρη συλλογή του. Καὶ τὸ ταρωπὸ τραγοῦδι ὅλο καὶ ζωντάνευε πλιότερο, ὅλο καὶ λογαρώτερο ὀχολέγογε στὰ βειὰ, πιὸ γλυκό, πιό ἀμίλιφο.

Τρικαλινή μου πέρδικα καὶλὰρσιη τριγόνα,
ὁ ὅλο ἰὲν κόσμον ἤμεση, σ' ὅλα τὰ πολληκάρια,
σὲ μὲ τὶ στέκεις ἄγρια, δὲ θέλεις νὰ ξυγώσῃς;
Σορὰντα κίτρινα φλουριὰ σὲ μιὰ κλωστὴ δεμένα.
ὅλα τὰ δίνω μιὰ βραδιὰ νὰ κοιμηθῷ μὲ σένα...

Πρῶτος ρίλησε ὁ Γερο—Λιάκος στὴ φοβερή ἐκείνη βουβαμάρα τῆς συντροφιᾶς, σᾶ ξεψύχησε τὸ παοίχαρο τραγοῦδι κι' ὁ γλυκός του ἀχός.

—Ὁ Λαφογιάννης θἄνε. θαρρῶ...

—Καλὰ στοχάσιτκες, Γερο—Λιάκο, εἶπε ὁ καπετάνιος. Αὐτὸς ὁ ἀφωρεσμένος θἄνε.

—Αὐτὸς εἶνε, σίγουρα...

—Ἴδια ἡ φωνή του...

—Στοίχημα βάζω...

Εἶπαν ἕνα γύρω δειλὰ ἀνόμη τὰ παληκάρια.

II

Τὸν λέγανε Λαφογιάνη γιατὶ ἔτρεχε καὶ πήδαγε σὰν ἐλάφι. Ποῦ νὰ τοῦ παραβγῇ ἄλλος στὸ τρεχιὸ καὶ στὸν πῆδο! Ἔλαχε βάλει μ' ὅλους τοὺς λεβέντες τοῦ Πίνδου καὶ τοῦ Ὄλυμπου, στὰ πανηγύρια καὶ στὶς σχόλες τοῦ λιμεριοῦ. Ἄλλοι παράβγαιναν στὸ σημάδι, στὸ λιθάρι, στὸ πείξιμο τοῦ σπαθιοῦ, μὰ στὸ τρέξιμο καὶ στὸ πήδημα ἕνας κι' ἀταίριαστος ἦταν ὁ Λαφογιάννης! θἄλεγε κανεὶς πῶς σὶς φλέβες του ἔτρεχε αἷμα τοῦ ξακουστοῦ, γιὰ τὸ τρεχιό του, κλέφτη Ζυχαριᾶ.

Τὸν εἶπε ἀφωρισμένον ὁ καπετάνιος, μὰ τὸν εἶπε, ἀλόγιαστα στὴν κακιὰ τούτη ὥρα τῆς πίκρας, γιατὶ, μ' ὅλα ποὺ ἦταν πονηρός, μουρντάρης καὶ λιγουλάκι ψεύτης καὶ κατεγάρης ὁ Λαφογιάννης, πάλι ἀγαπημένος ἦταν καὶ σ' αὐτὸν καὶ σ' ὅλους. Τὸν θαρρεῦαν γιὰ τὰ φτερωμένα πόδια του, ἄλλα καὶ τὸν νοστιμεύανε γιὰ τοὺς σιακάδες καὶ τὰ παραμύθια του. Σ' ἄλλους σκάρωνε παιχνίδια ποὺ νὰ τὸ φυσᾶς καὶ νὰ μὴ κρυώνῃ Καὶ στὸ τραγοῦδι, πρῶτος. Τὸν εἶχε κοντά του πολλὲς βολές. Ἦταν ὁ μόνος καπετάνιος ποὺ μποροῦσε νὰ χωνεύῃ σὲ ὀν τὸν ξεζεβούλη. Καὶ στὸν πάτω τὸν ἀπόδιωξε γιὰ πάντα γιὰ νὰ πάῃ ἐγοδουλευτὴς τὸ στραβόξυλο. Ὁ Λαφογιάννης νὰ γίνῃ δοῦλος τοῦ ἑνοῦ καὶ τοῦ ἄλλου ἀγωγιάτη!

Δέν εἶχε πίστη Ἡ ἀλήθεια εἶναι τῶ; πολὲς φορές, γοήγορος, ἀκούραστος καὶ νυχτοπεταμένος, εἶχε φύσεις σὲ μιὰ νύχτα ἀπὸ τὸν Ὄλυμπο στὸν Σμόλικα, ἢ στὰ Ζουμέρκα, ἂν τὸ γύρεψε ἡ ἀνάγκη, μὰ σ' ἄλλα μυστικὰ τὰ. Ὄχι μόνε ποὺ σιλοῦσε ὀρθρα τουρκοποῦλες κι' ἀβανιτοποῦλες κι' Ὀβρηὲς—εἶχε γκαστρώσει τρεῖς κιόλας—πράμα ἔξω ἀπὸ κάθε νόμο καὶ τάξη τῶν κλεφτῶν, ἄλλα κι' ἀπ' αὐτὰ τὰ μοναστήρια εἶχε κλέψει ἀσημικὰ κάποτε. Διαβολίψυχος, μὰ κι' ἀστεῖος. Σὰν γυρίζανε ἀπὸ κάμποσο ἐπιδρομὴ ἀπ' τὰ τουρκοχώρια, ὅλοι τοὺς μυλογούσανε τὶς πολληκαριὲς τους, τοὺς φωτιμοὺς, τ' ἄσπρα καὶ τὰ φλουριὰ καὶ τὰ χρυσοδαχτυλίδια τοῦ πλιάτσικου. Αὐτὸς δὲ μίλαγε. Μὰ σᾶ περνοῦσε λίγος καιρός, ἄρχιζε τὰ κρυφόλογα καὶ τὰ χαμόγελα μὲ τὸν ἕνα καὶ τὸν ἄλλο, στὸ καρσοῦλι ἢ στὴ βρύση, ἀστιρώνας τὶς μουσταριές του.

Τέτοιος ἦταν ὁ Λαφογιάννης. Καὶ τώρα σβόνονταν στὸ καραβάνι τοῦ ἑνοῦ καὶ καὶ τοῦ ἄλλου γιὰ ἕνα ξηροκόμματος, σᾶ δὲ τὸν ἤθελε κανένας καπετάνιος στὸ μπουλοῦκι του.

Ὁ καπετὰν Στραβολαίμης ὠρθώθηκε, σήκωσε τὸ κεφάλι τέντωσε τὸ πυρωμένο του κορμί, βρονταίνοντας τὰ χαϊμαλιά καὶ τὴ βαρειὰ κουτήν ὁρμάτα, καὶ κατηφόρησε βαρὺς κι' ἀγλίγνευτος πάντα. Τὸν ἀκολούθησε ὁ Λάμπης κι' ἀπὸ κοντὰ οἱ ἄλλοι, νέροι καὶ λεβεντόπουλα, μὲ τὰ καριοφίλια ὀρτὰ λεβέντικα στὸν ὦμο, μὲ τὸ γιαταγάνι σεσνάμενο ἀπ' τὴ μέση, μὲ σταυρωτὰ στὸ στῆθος τὶς ἀρμάδες ἀπ' τὰ φυσέκια, μὲ λεβέντικα, ζαχτένια μαλλιά, μὲ τσαμπάδες ἀνεμισμένους, μὲ τὸ κοντοκάπι κρεμα-

σμένο στ' ὄνα μανῆκι, μὲ λυγδιασμένες φουστανέλες καὶ τσαρούχια φαγωμένα.

Κατάκορφα στὸν Καραμπαμπᾶ σμίξανε μὲ τὸ καραβάνι. Μπροστὰ μπροστὰ μιὰ περήφανη καὶ γοργομάτα καλαούζα, μιὰ μούλα μὲ γερή περπατησιά, μὲ κάτασπρη μπάλα, μὲ κυπρὶ ποὺ ξυπνοῦσε τοῦ δάσους τὸν ἀντίλαλο, καὶ πίσω ἄλλα κι' ἄλλα κι' ἄλλα γερὰ καὶ καλοζώητα ἄλογομούλαρα, φορτωμένα σακιά. Καὶ πιό πίσω, καβάλλα σ'ἕνα καλοθρεμένο καὶ ἀβάσταγο φαρί μὲ χρυσωμένο γκέμι καὶ κατακαίνουργη σέλλα, ὁ Λαφογιάννης! Ντυμένος κι' αὐτὸς ὁλοκαίνουργη φορεσιά, ἴδιος πάντα σιγαλινό, διαβολικὸ γέλοιο. Ἄρχοντας! Τήραγε ὁ καπετάνιος. τήραγαν καὶ τὰ παλληκάρια. Νειρεύονταν ὁ καπετάνιος, νειρεύονταν καὶ τὰ παλληκάρια. Τρίβανε τὰ μάτια τους! Γαλήνεψε ψιὰ ὁ ἀνήμερος Στραβολαίμης, μὰ ὁ τετραπέρατος Λαφογιάννης μυρίστηκε πῶς κάποια ἀντάρα ἀναδεύονταν στὴν ψυχὴ τοῦ καπετάνιου. Δὲ σηκώνει χωρατὰ ἡ περίσταση. Γι' αὐτό, γρήγορος καὶ λαστιχᾶτος, πήδηξε ἀπ' τ' ἄλογό του καὶ κρατῶντας το ἀπ'τὸ καπίστρι, χαιρέτησε, μισὸ στὰ σοβαρὰ μισὸ στ' ἀστεῖο, βγάζοντας τὸ φλογᾶτο φέσι του.

—Προσκυνῶ, καπετάνιε μ'. Γειά σας παλληκάρια!

Νειρεύονταν ὁ καπετάνιος, νειρεύονταν καὶ τὰ παλληκάρια.

Πάλε ὁ Γερο-Λιάκος πρωτομίλησε.

—Ὁ Λαφογιάννης, καπετάνιε μ'!..

—Ἐγώ 'μαι, κάπετὰν Στραβολαίμη! Καὶ σοῦ φέρνω χαιρετισματα ἀπ' τὴν καπετάνισσα!

Τὰ μάτια τοῦ ἄγριου καπετάνιου ἄστραψαν ματαπάλι. Τὰ παλληκάρια σάστισαν κι' ἀναρωτήθηκαν ἄφωνα μὲ τὸ νέμα. Τί φίδια νὰ τυραγνοῦσαν τὴν καρδιὰ τοῦ καπετάνιου;

—Ζαβολαούδα! Μούγκρισε ὁ καπετάνιος. Καὶ, πνίγοντας ὅσο μπόραγε τὸ θυμό του, τὸν ἄδραξε ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὸν ἀράβηξε παράμερα. Μὰ δὲ πρόφταξε νὰ τὸν ρωτήση τίποτα μόνος του καὶ νά! γιόμοσε ἡ στράτα θόρυβο καὶ σαλαγὴ καὶ τσοκάνια μουλαριῶν καὶ ἀγριοφωνάρες κυρατζήδων. Καβάλλα πέντ' ἔξη ἀγωγιάτες, μὲ τὸν γερο-Νάκο μπροστὰ-μπροστά, στὴ γρίβα φοράδα του.

—Γειὰ χαρά, καπετὰν Στραβολαίμη, εἶπε μὲ συρτὴ κι' ἐπίσημη φωνὴ ὁ γεροκαρβανάρος, ξεκαβαλλικεύοντας καὶ μαντεύοντας πῶς κάτι μάτωνε τὰ σπλάχνα τοῦ φοβεροῦ κλέφτη.

—Προσκυνᾶμε, καπετάνε, εἶπαν μὲ μιὰ φωνὴ οἱ ἄλλοι ἀγωγιάτες, πηδῶντας κι' αὐτοὶ ἀπ' τὸ σαμάρι.

Ἄλολος ὁ καπετάνιος ἄφησε τὸν Λαφογιάννη καὶ μὲ σκυφτὸ τὸ κεφάλι, πῆρε τὸ χέρι τοῦ γερο-Νάκου, κάμανε λίγα βήματα παρακεῖ μόνοι τους καὶ τὸν ρώτησε μὲ δύσκολη φωνή.

—Γιὰ μολάγα μ', ὠρὲ Μπαρμπα-Νάκο, ἀπὸ ποῦ ἔρχεται ἐτοῦτος ὁ διασολεμένος Λαφογιάννης;

—Μαζί μας ἦταν καπετάνιε μ' Ἀπ' τὴ Κατερίνα ἐρχομέστε.

—Κι' εἴδαταν ἐκεῖ τὴν καπετάνισσα;

—Ἄν τὴν εἴδαμεν λέει! Καὶ τὴν παράειδαμαν! Καλὰ εἶνε την καὶ σὲ χαιρετάει, καπετὰν Στραβολαίμη.

—Καὶ πότε τὴν ἀπάντησες, Μπάρμπα-Νάκο;

—Μωρέ, νὰ ν' ἐψὲς προψές. Ἦρθε στὸ παζὰρ ὁ παπα-Θύμιος καὶ μοῦ λέει νὰ περάσω ἀπ' τὴν Παναγιά. Θὰ μὲ καρτέραγαν ἐκεῖ. Νύχτωσε, ποὺ λές, πάτησα, τὶς βρῆκα καὶ τὶς βυό. Καλὰ ἤτονκοπε τάνιε μ'. Καλοστεκούμενη ἀκόμα, καλὰ στὴν ὑγειά της κι' ἡ γρηὰ καπετάνισσα. Μοῦπαν νὰ σ' πῶ χαιρετίσματα καὶ πὼς σὲ προσμένουνε τὴ βδομάδα τούτηνε.

Ἡ ὄψη τοῦ κλέφτη ὅλο κι' ἡμέρωνε. Κι' ὁ γεροκαρβανάρος ξανᾶπε.

Ἀμ' ἔτσ' εἶνε, καπετάνιε μ'. Κάμε ὅπως θὰμ'σ, ξέκανε μὲ τὰ παλληκάρια, σκόρπα τα. Τώρα τὸν χειμὼ παντέχεις ν' ἀφανίσης τὴν Τουρκιά; Ἤλει, χειμώνιασε: Φυλλουργάσαν τὰ δέντρα. Φύγαν τὰ τσελιγκᾶτα, νότιασε καὶ κρύωσε γιὰ καλὰ ὁ καιρός. Ἄλλη στράτα ἐμεῖς δὲ κάνουμε. Θὰ πάρουμε τὶς φαμπλιές μας, καὶ δρόμο γιὰ τὰ χειμαδιά. Ἄ δέ συλλογᾶσαι τή γρηά, στοχάσου τὴν ἀκριβή, σου καπετὰν Στραβολαίμη. Νιόπαντρη καὶ τέτοια παρανιὰ γυναῖκα, τέτοια λεβέντρα καὶ νὰ μὴ σὲ χσίρεται! Καὶ ξερής, μὲ τὸ καλὸ γίνεσαι καὶ πατέρας σὲ κάμποσο καιρό. Μίλα μ', ὠρὲ καπετάνιε! Τί δὲ κρέν'ς;

Ὁ καπετάνιος δὲν ἔκρινε, μὰ τὰ μάτια του ὅλο καὶ γαλήνευαν.

Ἄνοιξε τὴ καρδιὰ καπετὰν Στραβολαίμη, σὲ μένανε. Βολαντωμένος φαίνεσαι. Πές τον σὲ μὲ τὸν πόνο σ', καπετάνιε, σὲ μὲ τὸν Γέρο—Νάκο, τὸν μπράτιμο τὸν σ'χωρμένου τοῦ πατέρα σ',

Κι' ἄνοιξε τὴ καριά του ὁ κλέφτης κι' εἶπε τὴν ὀχιὰ τοῦ φόβου, τῆς ὑποψέας τὸν σκορπιὸ ποὺ δάγκαναν καὶ φαρμάκωναν τὴ μαλλιασμένη του καρδιά: Θερμασμένη ἡ καλή του καὶ παράωρα στῆς λεχωνιᾶς τὸ στρῶμα! Νάνοιγε ἡ μαύρη γῆς καὶ νὰ τὸν χάψη τὸν πρωτοκλέφτη Στραβολαίμη, ποὺ τρέμαν κάμπο καὶ βουνά!

Ὁ Γερο—Νάκος κούνησε τὸ χιονισμένο του κεφάλι, σούφρωσε τὰ ψατά του φρύδια κι' εἶπε.

Τὸν λέγαν Κώστ' Ἀγραφιώτη, εἶπες, καπετάνιε μ';

Κώστ' Ἀγραφιώτη, ναῖσκε...

Κι' εἶχε μιὰ κρεατοελιὰ στ' ἀπάνω ἀχεῖλι του;

Εἶχε...

Καὶ κόκκινο σὰν ἄπ' ἀγρύπνια τὸ ζερβί του μάτι;

Ναῖσκε.,,

Τὸ παληοζάγαρο! Αὐτὸς ὁ παληοσμουρντάρης εἶνε, φώναλε θυμωμένος ὁ γερο-καρβανάρος.

(Ἀκολ...)

ΑΠ' ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΤΟΠΟΥ ΜΑΣ

ΕΠΙΚΑΙΡΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Σὲ λίγες μέρες ἀνοίγουν τὰ σχολεῖα.

Οἱ δάσκαλοι, σάν ἀποδημητικὰ πουλιὰ κι' αὐτοὶ ξαναγυρίζουν ἐνῷ τὰ χελιδόνια φεύγουν, θὰ ἀρχίσουν πάλι νὰ γκρινιάζουν ἐδῶ στὰ χωριὰ ὅσοι δὲ θέλουν νὰ στείλουν τὰ παιδιά τους στὸ σχολεῖο καὶ πρὸ πάντων τὰ κορίτσια τους,

Πηγαίνοντας στὸ σχολεῖο τὰ κορίτσια μας ἀρχοντεύονται λέει ὁ χωριάτης.

Περιφρονεῖ τὸ κορίτσι τὴν ἐργασία τοῦ σπιτιοῦ, περιφρονεῖ τὴλ ἐργασία τὴν ἐσωσπιτική καὶ τὴν ἐργασία τὴν ἐξωσπιτική. Δὲ θέλει νὰ βοηθήση τὴ μητέρα του στίς βάναυσες ἐργασίες τῆς χωριάτικης ζωῆς. Κι' ἀρχίζει ἔτσι νὰ χαλαρώνεται ἡ ἑνότητα τῆς οἰκογενείας.

Κι' αὐτὸ γίνεται γιατὶ δὲν προσαρμόζονται οἱ δάσκαλοι μὲ τὶς συνθῆκες τῆς ζῶῆς μας. Ἰδίως οἱ ὁσκάλες. Προερχόμενες ἀπὸ πολιτεῖες, κυριευμένες οἱ περισσότερες ἀπὸ νοσταλγία ἀπραγματοποίητων ὀνείρων νομίζουν ὅτι εἶναι θύματα, ὅτι ἐκτελοῦν ἀγγαρίαν καὶ ὄχι καθῆκον. Περιγελοῦν μερικὲς καὶ τ' ἀγνά μας ἔθιμα καὶ γίνονται αἰτία νὰ τὶς μισήσουν οἱ γυναῖκες τοῦ χωριοῦ, ποὺ ἐπὶ τέλους ἔχουνε καὶ κάποιο δίκηο. Γιατὶ δὲν τὶς ἀφήνει ἡ ἀμάθειά τους νὰ σκεφθοῦνε κάπως ὑψηλότερα κάπως ἀντικειμενικώτερα. Ἀλλὰ οἱ ἐντεταλμένες τὴ διαπαιδαγώγηση τῶν τέκνων μας, αὐτὴν τήν ἠθικὴν ἀναγέννηση τῆς πατρίδας μας, δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦν ὅτι τά μάτια ὅλων μας εἶναι προσηλωμένα ἐπάνω τους, ὅτι ζητοῦμε νὰ δώσουν τὸ καλὸ παράδειγμα στὸ φέρσιμο καὶ τοὺς τρόπους στὰ κορίτσια μας, νὰ εἶναι μ' ἄλλα λόγια κι' αὐτὲς ὅτι θέλουμε νὰ γίνουνε τὰ παιδιά μας. Τότε μόνον θὰ νοιώσουν τὴ μεγάλη τους ἀποστολὴ καὶ μὲ τὴν ἀνάλογη προσαρμογὴ τους στὴ νέα κατάσταση καὶ μὲ τὴ βαθμιαία κι' ἀνεπαίσθητη προαγωγὴ καὶ καλυτέρεψη τῆς κατάστασης αὐτῆς νὰ κερδίσουν τὴν ἐμπιστοσύνη τῶν μητέρων μας καὶ τὴν ἀγάπην τῆς κοινωνίας.

Καὶ τότε θὰ μποροῦνε νὰ περιφανεύονται ὅτι ἐξετέλεσαν τὸ καθῆκον τους καὶ ὅτι ἐξεπλήρωσαν τὸν προορισμό τους. Δὲν εἶναι μόνο τὰ γράμματα ποὺ θέλουμε νὰ μάθουνε τὰ παιδιά μας. Θέλομε νὰ μάθουνε κι' ἀνατροφή. Κι' ἐπειδὴ ἐδῶ στὰ μέρη μας οὔτε ἡ Ἐκκλησία βοηθάει οὔτε ἡ οἰκογένεια, γι' αὐτὸ τὸ καθῆκον τοῦ δασκάλου εἶναι ἀκόμα πιὸ δύσκολο καὶ ἡ ἠθική του ἱκανοποίηση ἀπὸ μίαν ἐπιτυχημένη του ἐκπλήρωση καὶ ἀποστολὴ ἀπροσμέτρητη καὶ φωτολαμπροπερίχυτη.

ΚΩΣΤΑΣ ΑΘ. ΜΙΧΑΗΛΙΔΗΣ

Η ΚΑΤΑΡΡΑ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

—«Ἔχουμε κατάρρα ἐμεῖς οἱ Ποταμοχωρίτες γι' αὐτὸ δὲν μᾶς καρκαλάει δάσκαλος. Τὴν ἔχουμε ἀπὸ τὸ Τούρκικο, ἀκό μα.. Κι' ἀπὸ Δεσπότη, παιδί μου, ποὺ ἄν δὲν ἔχει σκοπὸ νὰ πιάσῃ, ὁ ἀφέντης τὴν κάνει καὶ τοῦ πιάνει... ἄκου ποῦ σοῦ λέω ἐγώ... Καὶ οὐ δὲν θὰ καρκαλήση· παιδί μου... Δὲν θὰ καρκαλήσης ὅπως τὸ λέμε μεῖς οἱ χωριάτες....

—«Ὄχι δὰ κὺρ Δῆμο... Τώρα ποῦ ἤρθα θὰ μείνω ἀρκετὰ χρόνια.

—«Μωρὲ ἄκου τί σοῦ λέω ἐγώ.. Ὁ Σχωρεμένος ὁ ἀφέντης ἦτανε Θεοσεβούμενος, μὲ τὸ παληό μερολόγιο, δὲν εἶχε ἀνεψιές καὶ θυλικὰ στὸ κονάκι του.... ἄγιος ἄνθρωπος παιδί μου... Ἔδινε κατάρρα καὶ ἔπιανε... Μιὰ φορὰ ἦρθε στὸ χωριό μας κι' ἀρρώστησε.. Ἤθελεν ἡσυχία καὶ τὰ μπακακάκια ἀπὸ οὐτὸν ἐκεῖ τὸν καταραμμένο βάλτο δὲν τὸν ἀφήνανε... Λὲς καὶ τὄχανε πανηγύρι κάθε βράδυ. Θύμωσε ὁ ἀφέντης, ἄναψε, στένοξε καὶ εἶπε :

«Νὰ βουβαθῆτε μωρὲ σερτετά...» καὶ ὥ τοῦ θαύματος παιδί μου βουβάθηκαν ἀμέσως κι' ὕστερα ἀπὸ πέντε χρόνια, ποῦ πῆρε τὴν κατάρα ὁ ἀφέντης ἄρχισαν τὸ τραγοῦδι τους...ἄκου σοῦ λέω παιδί μου.

* * *

Ὁ κὺρ Δῆμος ἦτανε ἀπὸ τοὺς πρωτόφιλους ἑνὸς Δασκάλου ποὺ πηγαίνει σ' ἕνα χωριὸ γιὰ τὴν ἀποστολή του. Φαντασθῆτε ἕνα γερεντάκι κοντόσωμο μ' ἄσπρα μαλλιὰ μὲ βαθυγαλάζια μάτια καὶ μὲ κατακόκκινο πρόσωπο. Εἶναι ἡ ἐντύπωση τοῦ χωρικοῦ ἐκείνου, ποῦ ἀγνοεῖ τὰ πάντα ποῦ ἀμφιβάλει ἄν ὑπάρχει καὶ δεύτερος κόσμος πέρα ἀπὸ τὰ σύνορα τοῦ χωριοῦ του ὡστόσο ὁ γέρο Δῆμος καλόγαθος καὶ φιλήσυχος ἀνθρωπάκος ἦρθε πρῶτος νὰ μὲ καλοδεχθῆ καὶ νὰ μοῦ πῆ τὴν κατάρα ποὺ βάριωνε τὸ χαρό του. Πέντε χρόνια τὸ χωριὸ χωὶς δάσκαλο. Ἄν καὶ τὸ Ποταμοχῶρι ἦτανε μόνο ἑπτὰ ὥρες ἀπὸ τὴν ἕδρα τοῦ Ἐπιθεωρητὴ δὲν εἶχε εὐτυχήσει νὰ ἔχη δάσκαλο μόνιμο. Ὅσοι ἐρχόντουσαν φεύγανε ἔπειτα ἀπὸ μιὰ τριμηνία. Ἡ Ἐλονοσία ἔτρωγε τὸ χωριό. Ἕνας ἀπέραντος βάλτος ἦταν τὸ σπίτι τοῦ θανάτου. Οἱ Ποταμοχωρίτες εἴχανε νεύσει τὴ φοβερὴ αὐτὴ ἀρρώστεια μ' ἕναν θρῦλο! Λέγανε πῶς μέσα στὸ βάλτο ζοῦσε ἕνα θεριό· ὅταν τὸ θεριὸ ἀναστέναζε—καὶ ἄκουγόταν—κάποιος θὰ πέθαινε... ὅταν φώναζε ἔστελνε τὴν ἀρρώστεια... ἄνθρωποι, ἀδύνατοι μὲ κίτρινα πρόσωπα, σὰν ταριχευμένες μούμιες, αὐτοὶ ἤτανε οἱ Ποταμοχωρίτες. Οἱ κοπέλλες τους προισκοκιλίσες καὶ ἀδυνατισμένες καὶ τὰ παιδιὰ τους σὰ μισοσπασμένα καλάμια....

Ἕνα τέτοιο χωριὸ προσωρζόντανε γιὰ τὸν κάθε δάσκαλο ποῦ θάχε τὴν κακὴ μοῖρα. Καὶ ἡ δικαία ἀγανάκτησις τοῦ κὺρ Δήμου νὰ δογματίζει «ὅτι δὲν καρκαλάει Δάσκαλοι στὸ Ποταμοχῶρι.. ἦτανε σωστή. Ἔτσι κι' ἐγὼ ἔπρεπε νὰ παραδεχτῶ τὴν προφητική του εἰδοποίηση. Ἀλλὰ ἔπρεπε νὰ μάθω πρῶτα τὴν κατάρα τοῦ Δεσπότη. Ἴσως τίποτε μυστηριῶδες καὶ σοβαρὸ νὰ ἔκρυβε ἡ προφητεία τοῦ γέρου. Καὶ ἕνα ἀτογεγυμοτάκι τὸν ἔκαλεσα στὸ σχολεῖο στὴν τρώγλη ἐκείνη ποῦ διεκδικοῦσε τὸ ὄνομα Σχολεῖο,

«Εἴπες, κύρ Δῆμο, τοῦ εἶπα πῶς δὲν καρκαλάει Δάσκαλος στὸ Ποταμοχῶρι γιατὶ ἔχετε κατάρρα ἀπὸ Δεσπότη.. Μὰ τόσον καιρό, δυὸ μῆνες περάσανε, δὲν μοῦ εἴπες γιατὶ σᾶς καταρράσθηκε ὁ Δεσπότης, Δὲν ξαίρεις μητρεῖ νὰ γίνῃ τίποτε ὁ ἀφέντης, ποὺ ἔχομε τώρα νὰ πάρη τὴν κατάρρα νὰ μ' εὐλογήση κι' ἐμένα κι' ἔτσι νὰ καρκαλίση δάσκαλος στὸ χωριό σας..

«Δὲν τὸ πιστεύω παιδί μου νὰ φύγῃ ἡ κατάρρα. Ἀλλὰ θὰ σοῦ τὴν πῶ. Τὴν ἔχω εἰπῆ στὴν ἐκκλησία, στοὺς καφενέδες ἀλλὰ τούτη ἡ «νεολαίρα» (νεολα'α) δὲν πιστεύει τίποτε καὶ μὲ πεθγελᾶνε... ἄς ποῦν ὅτι θέλουν... Ποῦ λές τὸν παληό καιρό, τὸ τούρκικο, ποῦ ὁ Σουλτάνος μὲ φερμάνι ἐπέτρεψε νἄχουμε σκολειά ἔρχεται ὁ ἀφέντης ὁ Δεσπότης καὶ καλάει τοὺς δημογέροντας στὸ χαγιάτι τῆς ἐκκλησιᾶς· ἐγὼ τότε ἤμουμα νειός. Τοὺς εἶπε γιὰ σκολειὸ καὶ τὸ χωριὸ τὸ παραδέχθηκε. Καὶ ἐπειδὴ δέν εἴχαμε καὶ παπᾶ μᾶς ἔστειλε ἕναν ξένο παπᾶ ποὔκανε καὶ τὸ Δάσκαλο. Σ' αὐτὸν μαθήτεψα κι' ἐγὼ Ὕστερα ἀπὸ κάμποσα χρόνια πέθανε ὁ παπαδάσκολος καὶ μᾶς ἦρθε ἕνας ἄλλος. Μὰ ὁ κυρ. Στέλιος ἦτανε τοῦ σκοινιοῦ καὶ τοῦ παλουκιοῦ. Ἔφυγε μόνος του. Ὁ ἀφέντης μᾶς ἔστειλε ἕναν Γιαννιώτη. Μάλαμα ἄνθρωπος ἀλλὰ τί τὰ θέλης, Οἱ δημογέροντες τὸν μπιζέρισαν καὶ θέλανε νὰ τὸν διώξουν. Τοῦ βγάλανε κακὸ ὄνομα: πῶς ἔχει ἀγαπητικές, πῶς ἔκλεβε τὴν ἐκκλησιὰ πῶς ἀνακατευόντανε στὰ κόμματα... Ὅλα ἄδικα παιδί μου... Τὸν ἔιρωγε ἡ θέρμη καὶ δέν ἔφευγε ἀπὸ τὸ χωριό μας .. Ὡς τόσο κάνανε χαρτιὰ στὸν ἀφέντη. Ἦρθε ὁ ἀφέντης γιὰ νὰ ἐξεράση τὸ ζήτημα. Ὅλο τὸ χωριὸ τὸν κατηγόρησε τὸν Δάσκαλο... Ὁ ἀφέντης τὸν ἔδιωξε καὶ μᾶς ἔστειλε ἕναν ἄλλο Πάλι οἱ Δημογέροντες δὲν τὸν θέλανε Δὲν θέλανε Δάσκαλο γιατὶ μαθαίνανε ὅλα τὰ παιδιὰ γράμματα... Ἔβαλαν καὶ τὸν ἔδειραν καὶ τὸν διώξανε χωὶς νὰ ρωτήσουν τὸν ἀφέντη τὸν Δεσπότη... Ἔρχεται πάλι ὁ ἀφέντης· μὲ τὸ Δάσκαλο ἀλλὰ οἱ Δημογέροντες τοῦ εἶπανε ὀρθὰ κοφτά «Δὲν θέλομε Δάσκαλο· τὸ χωριὸ δὲν πληρώνει». Θύμωσε ὁ ἀφέντης καὶ εἶπε στὸ Ποταμοχῶρι νὰ μὴν καρκαλήση Δάσκαλος». Μᾶς καταράστηκε παιδί μου καὶ δὲν καρκαλάει, μωρὲ νείατα μου δὲν καρκαλάει πανάθεμά τον...

* * *

Αὐτὴ ἦτανε ἡ κατάρρα τοῦ Δεσπότη. Ὁ γερο-Δῆμος ἔκανε ἕναν παράξενο συνδυασμὸ ἐπιμένοντας στὴν προφητεία, ἀπὸ τὴ μιὰ μεριὰ ἐννοοῦσε τὴν ἀγανάκτηση τοῦ Δεσπότη σταλμένη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὸ στόμα, δηλαδὴ κατάρρα Θεοτικὴ μὲ ἱερὴ δύναμη καὶ ἀπ' τὴν ἄλλη ἐνόμιζε ὅτι οἱ μεγάλοι τοῦ χωριοῦ ἔχουν ἀκόμη τὰ ἴδια δικαιώματα.... Ἀγνοοῦσε ὅτι οἱ Δασκάλοι εἶναι καὶ αὐτοὶ γραμμένοι στὸν Κρατικὸ Προϋπολογισμό.

Ἀρκέσθηκα νὰ εἴπω στὸ γερο-Δῆμο ὅτι τὸν πιστεύω καὶ ὅπως λέει ἔτσι θὰ γίνῃ. Καὶ θὰ γινόταν ἔτσι, δηλ. ἔφευγα κι' ἐγὼ ἀπὸ τὸ Ποταμοχῶρι γιατὶ μὲ ἄρμισε ἡ ἐλονοσία νὰ μὲ τσακίζει ἄν δὴν ἀπεφάσιζα νὰ θαυματουργήσω ψηλὰ στὸ κεφάλι τοῦ καλοῦ μου γεροντάκου.

Τράβηξα στὴν πολιτεία, ἔκανα θεραπεία συσιηματικὰ καὶ πῆρα μαζί μου γιὰ δείγμα ἀπὸ ἕνα μπουκάλι ἀντεμπρίνι καὶ πλακοκίνη.

Ἔτσι ἀφοῦ θεραπεύτηκα καὶ ἀφοῦ τελείωσα τὴν ἄδειά μου τράβηξα γιὰ τὸ Ποταμοχῶρι κουβαλώντας μιὰ κουνουπιέρα κι' ἕνα δοχεῖο Φλίτ: Προφυλακτικὰ ἐφόδια γιὰ τὸν φτερωτὸ θάνατο τοῦ βάλτου.

Τὸν ἐπροσκάλεσα γιὰ δεύτερη φορὰ στὸ Σχολείο καὶ τοῦ εἶπα δείχνοντας τὰ «Σπεσιαλιτές»:

«Νὰ ὅλα αὐτὰ κὺρ Δῆμο εἶναι γιατρικὰ ἀπὸ τὸ Δεσπότη. Πῆρε τὴν κατάρρα πίσω ὁ ἀφέντης καὶ μὲ εὐλόγησε. Τώρα θὰ καρκαλήσει δάσκαλος στὸ Ποταμοχῶρι..

Κούνησε τὸ κεφάλι του σιγιγματικὰ καὶ ἀμφιβόλα .. Κύτταξε τὴν κουνουπιέρα καὶ μοῦ εἶπε σὰν νὰ τὸν ἐδιέφερνε.

«Καὶ τί εἶνε αὐτὸ τὸ δείχτι, τί τὸ θέλεις αὐτό;

Ἀλ' αὐτὸ εἶναι τὸ ποιὸ ἀπουδαῖο Μοῦ τὸ δώκε ὁ ἀφέντης, ὅταν θὰ νἄρχεται καμιὰ φορὰ κατάρρα νὰ μὲ διώχνῃ ἐγὼ θὰ μπαίνω μέσα σ' αὐτὸ καὶ ἔτσι ἡ κατάρρα θὰ μείνῃ ἀπέξω. Μ' αὐτὸ τὸ δίχτι δὲν μπορῶ νὰ φύγω .. ὅποιος μπαίνει σ' αὐτὸ δὲν φεύγει ἀπὸ τὸ Ποταμοχῶρι.. Ἔτσι εἶναι ποὺ σουλέω κορὰ Δῆμο. Κράτησα τὰ γέλια μου, ὁ καλὸς γεροντάκος σταυροκοπήθηκε... Τὰ εἶχε πιστέψει ὅλα ὅσα εἶδε καὶ φεύγοντας μονολογοῦσε... «Ἄ γιὰ πράματα παιδί μου, θεοτικὰ τερτίπια.

Ἔτσι πέρασε μιὰ ὁλόκληρος ἑξαετία στὸ Ποταμοχῶρι, ὁ κυρ Δῆμος πέθανε τὴν τέταρτη χρονιὰ πεπεισμένος πιὰ πῶς; «θὰ καρκαλοῦσε» δάσκαλος στὸ χωριό του; Γιατὶ συχνὰ ἔλεγε σὲ ὅλους..

Θεοτικὰ πράμματα παιδιά μου χρειάζουνται γιὰ νὰ καρκαλίσουν δασκάλοι στὸ Ποταμοχῶρι...

Καὶ δὲν εἶχε ἄδικο.....

ΠΕΡΙΚΛΗΣ ΚΑΚΟΥΡΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Παρακαλοῦμε τοὺς συνδρομητάς μας, ποὺ βέβαια θ' ἀναγνωρίζουν τοὺς κόπους καὶ θυσίες ποὺ ὑποβαλλόμεθα γιὰ νὰ ἐκδιδώμεθα κάθε δεκαπενθήμερο ὅπως μᾶς ἀποστείλουν τὶς συνδρομές των, ζητῶντας πάντα συγχώρηση γιὰ τὴν πρώ·ι·μή μας αὐτὴ ἀπαίτηση.

Ἡ ἐνίσχυση ἀπὸ μέρους τῶν φίλων μας μᾶς εἶναι ἀναγκαία γιατὶ θὰ γνωρίζουν οἱ ἀναγνῶστες μας πόσες δυσκολίες συναντοῦμε γιὰ νὰ διατηρήσουμε ἕνα φιλολογικὸ περιοδικὸ σὲ μιὰ—καὶ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε—καθυστερημένη πνευματικὰ ἐπαρχία ξένη πρὸς κάθε πνευματικὸ γεγονός.

Ἡ ὑποστήριξη ποὺ θὰ τύχωμε ἀπὸ τοὺς φίλους μας θὰ μᾶς τονώση τὶς δυνάμεις καὶ μὲ νέα ἀκμαιότητα θὰ συνεχίσουμε τὸ δύσκολο δρόμο μας.

Εἰς τὸ διήγημα τοῦ κ. Φαλτάϊτς χαραχτηρίστηκε ὁ συγγραφεύς, στὸν ἐπίτιτλο, ὡς ἠπειρώτης. Μολονότι ἡ πληροφορία αὐτὴ ἀντιβαίνει πρὸς τὴν πραγματικότητα, θὰ μποροῦσε νὰ τοποθετηθῆ χωρὶς νὰ προσφέρη καμμιὰ δυσαρέσκεια στὸν κ. Φαλτάϊτς ποὺ γνώρισε κι' ἀγάπησε, κι' ὡς ἐπόμενο γιὰ ἕνα συγγραφέα, ἀσχολήθηκε τόσο μ' αὐτὴ ὅσο καὶ μὲ τὴν πατρίδα του καὶ πιὸ πολύ, θἄλεγε κανεὶς.

Γιὰ τὸ περασμένο τεῦχος ἄργησε ν' ἀποσταλῆ τὸ ταχτικὸ χρονογράφημα τοῦ κ. Κ. Μιχαηλίδη καὶ δημοσιεύεται σ'αὐτὸ τὸ τεῦχος· ὁ κ. Μιχαηλίδης μὲ ἀρκετὴ προθυμία ἀναλαμβάνει τὸ χρονογράφημα τῶν «Ἠπειρ. Φύλλων» κι' εἶναι γνωστὴ ἡ χρονογραφική του ἀξία ἀπὸ πολλὲς κερκυραϊκὲς ἐφημερίδες ποὺ συνεργάζεται χρόνια τώρα.

κ. Γιάννην Πινδέαν. Ἡ μεγάλη σας προθυμία μᾶς συγκινεῖ. Ἐλήφθησαν ὅλα. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν ἐνίσχυσή σας· θὰ σᾶς παρακαλούσαμε νὰ μᾶς στείλετε ἕναν ἀριθμὸ γνωστῶν σας γιὰ ν'ἀποστείλουμε τὰ «Ἠπειρ. Φύλλα».

Στὸ πρόσωπό σας βρήκαμε ἕναν ἀπὸ τους πιὸ θερμοὺς φίλους μας.

Ἡ ἐμφάνιση τοῦ τρίτου τεύχους βέβαια εἶναι πολὺ τελειότερη ἀπ' τῶν δύο περασμένων. Τὰ τυπογραφικὰ λάθη σπανίζουν καὶ θέλαμε νὰ λείψη αὐτὴ ἡ ἀσχημία ποὺ παρ' ὅλη τὴν θέλησή μας μᾶς ἐμπόδιζαν τὰ πενιχρὰ μέσα τοῦ τυπογραφείου ποὺ πρῶτα ἐκδιδόμεθα. Τώρα βρισκόμαστε σὲ τελεία ἄνεση. Γιαὐτὸ κι' ἀπὸ φύλλο—σὲ φύλλο γίνεται πιὸ εὐδιάκριτος ὁ σκοπὸς μας, ἀνάμεσα στὰ σύννεφα τῆς ἀνησυχίας. Ἀλλ'ἄς ἀφίσωμεν τοὺς ὁραματισμούς, καθὼς ἄλλως τε μᾶς εἰδοποιεῖ καὶ μιὰ φίλη μας ἐφημερίδα

Ὁ Διαγωνισμὸς τῆς Λέσχης δὲν θὰ ἐπαναλειφθῆ.

κ. Γιάννην Σκλαβενίτην. Συνδρομή σας ἐλήφθη. Τὸ ποίημὰ σας δημοσιεύεται σ' αὐτὸ τὸ φύλλο.

κ. Εὐαγ. Ξενικάκην. Ἡ συνδρομή σας ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν ὑποστήριξη.

κ. Κ. Α. Μιχαηλίδην. Δημοσιεύεται. Τὸ ἐρχόμενό σας χρονογράφημα ἐλπίζομε νὰ ρθῆ κανονικὰ γιὰ τὸ ἑπόμενο φύλλο. Θὰ μᾶς ἐξυπηρετούσατε κατὰ πολὺ ἂν συνεχίζατε τὴν κατὰ τεῦχος συνεργασία σας.

κ. Π. Λυρίτην. Συμπαθητικὸ τὸ γράψιμό σας μὰ γιὰ νὰ ἐξηγοῦμαστε, ἀφορμὴ γιὰ τὴ σκιαγραφία σας αὐτή σᾶς ἔδωκαν μερικοὶ στίχοι τοῦ Ἄγνωστου ποιητῆ, ποὺ μὲ ἀρκετὰ θαυμαστικὰ καὶ ἀπειράριθμα στίγματα θαυμάζετε τὴ φιλολογική των ἀξία. Καλέ μας φίλε. Ἡ συμπόνια δὲ πρέπει νὰ συνοδεύεται ἀπὸ τὴν ἐπιείκια. Ἀναγνωρίζομε τὸ τραγικὸ θάνατό τοῦ «Νέου» ποὺ ἀναφέρετε ὄχι ὅμως καὶ τὴν ποιητική του ἀξία. Καθένας ποὺ πεθαίνει νἄχε ἀξιώσεις καὶ μεγάλου... Ἀναφέρομε τὴ στροφὴ ὅπου στηρίζετε τὴ φιλολογική ἀξία τοῦ «ἀγνώστου ποιητῆ» καὶ ὡς ἀκόλουθον τὸ θαυμασμόν σας καὶ τὸ νέο κομμάτι σας:

Τί σημασία ἔχει στὴν πλάστιγκα
τοῦ κόσμου τὴ μεγάλη
ἡ ζωὴ μιᾶς καρδιᾶς ὅπου γέρασε
κι' ἂν ξανανοιώση πάλι;

Καὶ γιὰ νὰ τελειώνωμε, σᾶς λέμε πὼς ἂν τὸ κομμάτι αὐτὸ δὲν ἦταν προσωπικὸ τόσο πολὺ κι' ἂν δὲν εἶχε ἀφορμὴ σκιαγραφίας ἀλλὰ ἑνὸς ψυχογραφικοῦ πίνακος τοῦ ἥρωός σας, θὰ τὸ δημοσιεύαμε εὐχαρίστως. Ἔπειτα κι' αὐτὸς ὁ ρητορικός σας τόνος! Νομίζει κανεὶς πὼς εἰπώθηκε στὴν ἐκκλησιά, μπροστὰ στὸ φέρετρό του, ἐνῷ, διὰ τὸ μέγεθός του καὶ μόνον, οἱ πιστοὶ ξεχνώντας τὰ δάκρυα κλειοῦσαν νυσταγμένα τὰ βλέφαρα ἀπάνω στὰ στασίδια τοῦ Ναοῦ. Ἐμεῖς ὅμως ἀνταρευρισκόμαστε θὰ συγκινοῦμαστε πραγματικὰ καὶ θὰ σᾶς σφίγγαμε τὸ χέρι. Ἀλλὰ μόνον ἐκεῖ...

δ. Φ. Χρυσαφίδου. Συνδρομή σας ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμε.

ΤΑ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΦΥΛΛΑ»

Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΑΦΥΠΝΙΣΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ

Ἀγαπητὰ «Ἠπειρωτικὰ Φύλλα»

Προσεχτικὰ διάβασα τὸ σημείωμά σας γιὰ τὴν προσπάθεια τοῦ κ. Νικολαΐδη νὰ ἐπικοινωνήση μὲ τὴν ἐπαρχία. Καὶ πολὺ σωστὴ ἡ ὑπόδειξή σας γιὰ ν' ἀναλάβη ἡ «Λέσχη» τὰ τῆς συμμετοχῆς καὶ τῆς πόλεώς μας εἰς τὸν φωτεινὸ αὐτὸ κύκλο ποὺ προσπαθοῦν νὰ διαγράψουν οἱ στενοὶ συνεργάτες τοῦ «Γραφείου» στὶς ἐπαρχίες. Κι' ἐγὼ δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ μὲ τοὺς ἀθηναίους λογίους θὰ μᾶς ὠφελέση κατὰ πολὺ γιατὶ θὰ γίνη αἰτία νὰ ἐκτιμήσωμε πράγματα ποὺ ὡς τὰ χτὲς τὰ νομίζαμε γιὰ ἀνάξια, περιττά. Μὰ ἔχω τὴν ἀντίληψη ὅτι ἡ ἐπικοινωνία αὐτὴ ὅσα βαθιὰ καὶ ὠφέλιμη κι'ἂν εἶναι ἡ ὠφέλειά της θἆναι παροδική, κι' εὔκολα θὰ λησμονηθοῦν τὰ λόγια ποὺ θ' ἀκούσουμε γιὰ λίγες μέρες. Ἡ ἀνύψωση τῆς πόλεώς μας γιὰ νὰ προέλθη πρέπει ν' ἀναπηδήση ἀπ' τὸν τόπο μας, ἢ καλύτερα, ἀπ' τὴν ἐνεργετικότητα τῶν διανοουμένων τῆς πόλεώς μας. Ποῦ εἶναι ὁ ἐφετεινὸς διαγωνισμὸς τῆς «Λέσχης ἐπιστημόνων»; Γιατὶ τὰ Ἠπειρωτικὰ Χρονικὰ» δίπλα στὶς τόσες σελίδες ποὺ διαθέτουν γιὰ τὶς τόσον σχολαστικὲς λαογραφικὲς καὶ ἱστορικὲς μελέτες, νὰ μὴ διαθέτουν κι'ἕναν, ἔστω μικρὸν ἀριθμὸ σελίδων γιὰ τὴν ἐμφάνιση τῆς ἠπειρωτικῆς λογοτεχνίας; Ἀλλ' ἀπὸ κάπου εἶχα ἀκούσει πὼς ἠπειρωτικὴ λογοτεχνία δὲν ὑπάρχει σὲ τέτοιο ἐπίπεδο ποὺ νὰ μπορῆ νὰ διατεθοῦν ὡρισμένες σελίδες στὰ «Ἠπειρωτικὰ χρονικά» γιὰ τὴν ἐξυπηρέτησή τους. Κι' ἂν εἶναι ἔτσι· μὰ νομίζω πὼς ὁ λόγος αὐτὸς εἶναι ἄκαρπη δικαιολογία-γιατὶ οἱ τοπικὲς ἀρχές, ὁ Δῆμος ποὺ φέρει πρῶτος τὴν εὐθύνη γιὰ τέτοια ζητήματα—μόλις τὸν περασμένο μῆνα στὴ Θεσσαλονίκη ὁ δῆμος δαπάναις του ἐξέδωκε τὰ ἔργα τῆς Βαφοπούλου κι' αὐτὸ θὰ πῆ πολιτισμὸς γιὰ τὴν πόλη ἐκεινη· νὰ μὴν ἐνισχύσουν τὴν ἔκδοση ἑνός τέτοιου περιοδικοῦ ποὺ νομίζομε πὼς θὰ φέρη μεγαλύτερη ἐξυπηρέτηση στὰ ἠπειρωτικὰ γράμματα καὶ στὸν ἠπειρωτικὸ πνευματικὸ πολιτισμό. Ἡ δική σας προσπάθεια εἶναι μιὰ καλὴ ἀρχὴ πού πρέπει νὰ ἐνισχυθῆ ἀπ' τὸ Δῆμο ἂν θέλη ὁ καθένας μας, καὶ πρῶτα αὐτός, νὰ φανῆ φωτεινότερο τὸ αὔριο στὰ ναρκωμένα μας πνεύματα.

Μὲ πολλὴν ἀγάπη
Γ. Κ.

Ἀθήνα 15--9--36

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ ΚΙ' ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ

«ΤΟ ΚΑΣΤΡΟ» (Ἡράκλειον Κρήτης). Περιοδικὴ ἔκδοση στίχου καὶ κριτικῆς. Ἐκδότης ὁ ποιητὴς κ. Λευτέρης Ἀλεξίου. Περιέχονται στῖχοι του πρωτότυποι καὶ κατὰ μετάφραση. Ἀξιόλογη ἡ προσπάθειά του νὰ ἀποδώσῃ τὴ «Θεία Κωμωδία» τοῦ Δάντε καθὼς καὶ τὰ καλύτερα ἀπ' τὰ ξένα ποιήματα. Καὶ τὴν καλὴ προσχηματισμένη ἐντύπωση συμπληρώνουν τὰ δικά του «Λυρικὰ» ποὺ μᾶς δείχνουν τὸν κ. Ἀλεξίου ποιητὴν «κολασμένο» ἀὶ μποροῦσε κανεὶς νὰ τὸν ὀνομάση μὲ παράξενες σαρκαστικὲς ἐπιδιώξεις ποὺ τὸ «μάταιό» τους τοῦ πλημμύρισε τὴν καρδιὰ ὄχι μὲ ἀπογοήτευση, ἀλλὰ μὲ περιφρόνηση.

«Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΗΠΕΙΡΟΣ» (Ἀθηνῶν). Μηνιαῖο πολιτικό, κοινωνικό, φιλολογικὸ δελτίο. Εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Ἰουλέου ἱστορικὴ μελέτη τοῦ René Piaux «ἡ Δυστυχισμένη Ἤπειρος», ἄρθρον περὶ «τῶν προφητειῶν τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ» τοῦ κ. Κ. Γ. Καλυβοπούλου, «τὰ προνόμια τῆς Χειμάρρας» τοῦ κ. Μιλτ. Σπυροπούλου, ἀρχαιολογικὸ ἄρθρον, «ὁ γάμος στὴ Διουντζουριά» τοῦ κ. Ἀλ. Μαμμοπούλου κλπ.

Εἰς τὸ τεῦχος τοῦ Αὐγούστου «ἡ Βόρειος Ἤπειρος» ἱστορικὴ μελέτη, ἡ «Μονὴ Δρυάνος» ἱστορικὴ μελέτη τοῦ κ. Μ. Καλυβοπούλου καὶ συνέχεια τῶν ἄρθρων τοῦ René Piaux καὶ τοῦ κ. Μ. Καλυβοπούλου αἱ «προφητεῖαι τοῦ Ἁγίου Κοσμᾶ» κλπ.